

292

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA:

Ministeri Winkelmannin rap. no 1.

Tobias

15/5 1930.

Tokiossa 15 päivänä toukokuuta 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 2 / 250 / 30		
18/6-30	12	12
RYHMÄ	LUOKA	ASIA
5	0/15	

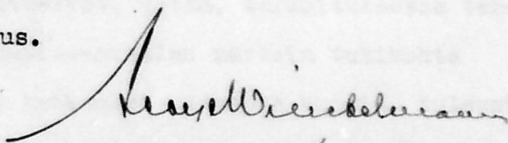
Herra Ministeri,

Herra Ministerille saan täten kunnioittavimmin.

lähettää Tokion lähetystön raportin No 1/1930 viitenä
kappaleena, sisältäen sanottu raportti seuraavat osat:

- 1) Käynti Singaporen kuvernöörin luona.
- 2) Konsuliedustuksemme Malakan niemimaalla.
- 3) Valtakirjani jättäminen Tokiossa.
- 4) Lontoon laivastopakti ja Japani.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

ym.

ym.

ym.

ULKOASIANMINISTRIÖ		
2 250 Pa. D. 10 80		
18/6.80	10	100
RYHMÄ	LUOKA	ACIA
5	C 15.	

Käynti Singaporen kuvernöörin luona.

Matkalla Japaniin pysähtyi laiva pariksi päiväksi Singaporeen, jossa minulla oli tilaisuus tavata useita henkilöitä ja heidän kanssaan keskustella asioista, jotka voivat olla mielenkiintoisia myös meikäläisille oloille. Huomattavin henkilö, jonka tapasin, oli Singaporen vastanimitetty kuvernööri Sir William Clementi Smith, jonka iltakutsuille olin pyydetty. Sir William on aikaisemmin toiminut kuvernöörinä Hongkongissa, mutta nimitettiin erinomaisten ansiottensa vuoksi (hänen kerrotaan muun muassa täydellisesti hallitsevan kolmea kiinalaista murretta) pari kuukautta sitten Singaporen kuvernööriksi. Katsoen siihen mitä Singapore strategisesti merkitsee Englannille, pidetään tätä paikkaa erinomaisen vastuunalaisena ja miltei Intian varakuninkaan paikan veroisena. Ne erinomaisen laajat varustustyöt, jotka, tarkoituksessa tehdessä Singaporesta Englannin maailmanvallan tärkein tukikohta Kaukaisessa Idässä, jo ovat jatkuneet useampia vuosia, tulevat, mikäli eräs laivalla tapaamani tunnettu englantilainen meriupseeri huomautti, jatkumaan vielä useampia vuosia, kunnes niitä varten laadittu ohjelma on loppuun suoritettu. Hän lisäsi, että julkisuudessa tosin aina silloin tällöin on havaittavissa lausuntoja arvovaltaiselta taholta että nämä varustustyöt tultaisiin keskeyttämään, mutta että tuollaisiin määrättyssä tarkoituksessa annettuihin julkilausumiin ei olisi kiinnitettävä minkään-

laista huomiota. Mainituissa iltakutsuissa oli minulla tilaisuus laajasti keskustella Sir William'in kanssa kahden kesken. Se seikka, joka häntä eniten kiinnosti, oli nykyinen tilanne Venäjällä. Annoin hänelle siitä seikkaperäisen kuvauksen, mikä kuvaus luonnollisesti oli verrattain pessimistinen bolshevikkeille ja sen vuoksi näytti ilmeisesti tyydyttävän Sir William'ia, jonka kohta huomasin olevan fanaattinen bolshevikkivihaja. Hän on muuten tunnettu hyvin päteväiseksi henkilöksi. Hänen ensimmäinen toimenpiteensä ryhdyttyään nykyiseen virkaansa oli hajottaa Kuomintangin kaikki järjestöt Malakan niemimaalla, toimenpide, joka, kuulemani mukaan on tehnyt hänet jo nyt hyvin vähän suosituksi siellä asuvan lukuisan kiinalaisen sivistyneistönkin keskuudessa ja joka voi haitallisesti vaikuttaa hänen toimintaansa siellä bolshevismin leviämisen torjumiseksi. Mikäli minulle matkan varrella on kerrottu, on tämä toimenpide johtunut siitä, että venäläisten toiminta Kiinassa aivan viime aikoina taas on huomattavasti vilkastunut ja että Malakan niemimaalle jo on ilmestynyt bolshevikkien asiamiehiä, sekä venäläisiä että kiinalaisia, panemaan siellä pystyyn jonkunlaista keskusjärjestöä bolshevismin levittämiseksi sitä tietä Intiaan.

Minusta tuntuisi hyvin suotavalta, jos Etsivän Keskuspoliisin tiedot bolshevikkien toiminnasta Kaukaisessa Idässä jossakin muodossa voitaisiin toimittaa englantilaisten sikkäläisten viranomaisten tietoon. Vaikkakaan luonnollisesti en voinut mitään tällaista Sir William'ille luvata, eikä hän sitä

nimenomaan pyytäneeseen, olin kuitenkin huomaavinaanani että tällaista yhteistoimintaa tulotaisiin hänen puoleltaan pitämään suuressa arvossa. Viittauksen tähän sainkin keskustelumme päättyessä kun Sir William pyysi minua viemään hänen terveisensä hyvälle ystävälleen Englannin suurlähettiläälle Tokiossa, joka, kuten hän lisäsi, on näihin asioihin hyvin kiinnostunut, tuntee ne hyvin ja mielellään keskustele niistä.

Siltä varalta, että Herra Ulkoasiainministeri katsoisi syytö olevan kiinnittävä huomiota edellä esitettyihin näkökohtiin, pyytäisiin aikanaan tarkempia toimintaohjeita.

Konsuliedustuksemme Malakan niemimaalla.

Ruotsin
Singaporen kuvernöörin kutsuissa tapasin myös sikäläi-
sen pääkonsulin Adelborgin, jonka maatilalla vietin koko seuraa-
van päivän. Herra Adelborg, joka on asunut Singaporessa parikym-
mentä vuotta, on palkaton pääkonsuli, omistaa suuren kumifarmin
ja on hyvin varakas mies. Keskustellessani hänen kanssaan konsu-
liedustuksesta Malakan niemimaalla yleensä, lausui hän valitte-
lunsa siitä, ettei Suomella toistaiseksi ollut siellä konsuli-
edustajaa vaikka Singaporessa aina väliin käy suomalaisia laivo-
ja, puhumattakaan suomalaisista merimiehistä, joita ehtimiseen
näkee Singaporessa. Hän piti tällaista edustusta sitäkin tärkeäm-
pänä, koskapa suomalainen faneeri oli hyvin haluttua tavaraa kumi-
laatikoiksi. Hän väitti jo omalla farmillaan valmistettavan tonnin
kumia päivässä ja käyttävänsä sen pakkaukseen yksinomaan suoma-
laista faneeria, mutta koska sen myyntiä ei olju millään tavalla
organisoitu, vaan se oli useampien välikäsien hallussa, oli hin-
tataso hyvin vaihteleva, mikä herätti epävarmuutta ostajissa
tavarankäyttöön nähden. Herra Adelborg väitti, että Singaporessa
on lukuisa joukko vanhoja, hyvin tunnettuja englantilaisia toimi-
nimiä, joiden keskuudesta olisi helppo löytää sopivia ehdokkaita,
ja että tällainen luottamustoimi tavallisesti menee perintönä
suvussa. Siinä tapauksessa että Herra Ulkoasiainministeri kat-
soisi näiden näkökohtien ansaitsevan huomiota, voisi Siamin
ehkä suunniteltu asiainhoitaja, matkustaessaan sinne Singaporen
kautta, ryhtyä yksityiskohtaisiin neuvotteluihin asiassa paikal-
listen merkkihenkilöiden kanssa ja laatia seikkaperäisen ehdo-
tuksen asiassa.

Valtakirjani jättäminen Tokiossa.

Jo samana päivänä kuin saavuin Tokioon oli minulle järjestetty tilaisuus jättää valtakirjani ulkoministerille, parooni Shideharalle. Ulkoministeri, joka oli erinomaisen ystävällinen, toivoi menestyksellistä yhteistyötä, tarkoituksessa yhä edelleen vakiinnuttaa molempien maitten välisiä hyviä suhteita. Hän tuntui olevan kutakuinkin perillä Suomen oloista, mutta eniten häntä kuitenkin kiinnosti nykyinen tilanne Venäjällä sekä Suomen ja Venäjän välinen **suhde**. Annoin hänelle, ministeri Artin viimeisten raporttien nojalla, kuvauksen nykyisestä tilanteesta Venäjällä, jonka kuultuaan hän huomautti, että hänen viimeiset tietonsa sieltä pääasiassa käyvät samaan suuntaan. Hänen kysymykseensä, minkälainen suhde on Suomen ja Venäjän välillä, huomautin sen olevan korrehtin ja suurempia kaunauksia tätä nykyä puuttuvan, minkä johdosta hän tiedusteli, eivätkö Venäjän lähetystö ja kauppavaltuuskunta yrittäneet tehdä Suomessa propagandaa kommunististen atteiden levittämiseksi. Vastasin tähän, ettei sen suuntaisia yrityksiä suinkaan ollut puuttunut, mutta että kovin laihat tulokset todennäköisesti olivat asianomaisissa muodostaneet käsityksen, että suurempien rahasummien käyttö tähän tarkoitukseen tuskin vastaisi toivottuja tuloksia. Kun Lontoon laivastopakti, joka silloin juuri oli allekirjoitettu, keskustelun kuluessa tuli puheeksi, käytin tilaisuutta hyväkseni onnitellakseni ulkoministeriä hänen tarmokkaasta myötevaikutuksesta tulosten aikaansaamiseksi Lontoossa, johon hän, ilmeisesti tyytyväisenä, sanoi maailmanrauhan vakiinnuttamisen aina olleen ja tulevan olemaan hänen ulkopoliittikkansa kulmakiviä.

Lontoon laivastopakti ja Japani.

Japanin ulkopoliittikan keskeisempänä kysymyksenä on tällä hetkellä ehdottomasti Lontoon laivastopakti, jonka aikaansaamiseksi ulkoministeri Shidehara ei suinkaan ole epäillyt mobilisoida kaikki hänen käytettävissään olevat voimat. Yleisenä käsityksenä onkin tällä niinhyvin diplomaattikunnan kuin hallitusta puoltavan sanomalehdistön keskuudessa, että ellei paroni Shidehara olisi hänelle ominaisella tarmokkuudella käyttänyt suurta vaikutusvaltaansa paktin syntymiseksi, siitä vielä tänä päivänä puuttuisi Japanin allekirjoitus. Kuinka suuriarvoisena hänen työtänsä sopimuksen aikaansaamiseksi tekemisissä vapaamielisisissä piireissä pidetään, mainittakoon että ehdotuksia on näkynyt Nobelin rauhanpalkinnon myöntämisestä hänelle tunnustuksena hänen pyrkimyksilleen maailmanrauhan säilyttämiseksi; olempa kiinalaisistakin lehdistä lukenut tällaisia ehdotuksia. Mutta yhtä ehdoton kuin tunnustus vapaamieliseltä taholta on ollut, yhtä kiihkeät ovat hyökkäykset opposition ja laivastopiirien taholta hallitusta ja lähinnä ulkoministeriä vastaan olleet. Nämä hyökkäykset ovat ylittäneet kaiken sen, mihin tässä maassa jo kuuluu totutun poliittisia vastustajia parjattaessa. Hyökkäykset kohdistuvat osaksi siihen, ettei neuvotteluissa olisi valvottu Japanin arvovaltaa suurvaltana, vaan säikehdetty Englannin ja Amerikan painostusta, kun taas toiset hallituksen vastustajista, jotka ovat asiallisempia moitteissaan, väittävät, että kansallista puolustuskuntoisuutta on vaarannettu.

sekä että hallitus, antaessaan valtuuskunnalle Lontoossa määräyksen allekirjoittaa sopimus, olisi rikkonut perustuslakia, koskapa tällainen päätös, hallitusmuodon mukaan, olisi ainoastaan keisarin tehtävissä, jolle armeijan ja laivaston ylin johto ja organisointi kuuluivat ja jonka yksinomaisena oikeutena oli ratkaista sotavoimien rauhanaikainen vahvuus.

Vaikka kin viime mainitun, eli perustuslain rikkomista koskevan syytöksen seikkaperäisempi käsittely olisi kovin mielenkiintoinen, koska ainoastaan se ynnä syytös kansallisen puolustuskuntoisuuden laiminlyömisestä voivat asiallisesti vaikuttaa hallituksen asemaan, täytynee minun tässä yhteydessä rajoittua mainitsemaan, että suurin osa niistä oikeudellisista asianuntijoista, joitten neuvoa asiassa on kysytty, ovat puolustaneet hallituksen menettelyä täysin perustuslain mukaisena.

Kun sitten Eduskunta^{*)} huhtikuun viimeisinä päivinä koontui ylimääräiseen istuntoon käsittelemään erinäisiä kiireellisiä lakiehdotuksia odotettiin jännityksellä, missä muodossa kysymys laivastopaktista tulisi esillä esille. Kuten tunnettua ei ulkovaltojen kanssa tehtyjä sopimuksia lainkaan jätetä Eduskunnan hyväksyttäväksi, vaan ratifioi ne keisari, pyydettyään asiasta sitä ennen Privy Councilin opastavaa lausun toa. Sallittakoon minun tässä yhteydessä lyhyesti selostaa tämän mahtavan laitoksen organisointia esimerkkinä siitä, miten vielä nykyään voidaan sallia tekijöitä, joilla kaikessa edesvastuuttomuudessaan on ratkaiseva merkitys mitä tärkeimpien asioiden käsittelyssä. Privy Council, jonka toiminta tosin muodollisesti on ainoastaan opastavaa laatua, ei lainkaan ole ver-

x) Mainittakoon tässä yhteydessä, että niin autokraattinen maa kuin Japani monessa suhteessa onkin, keisari henkilökohtaisesti saapuu Eduskuntaan toimittamaan juhlallisen avajaisen.

rattavissa samannimiseen laitokseen Englannissa; se on keisarin nimittämä, 26 miehinen neuvottelukunta, jonka jäsenet nimitetään vanhojen kokeneiden ja poliittisesti ansioituneiden, mutta aktiivisen politiikan jättäneiden valtiomiesten keskuudesta, ollen heillä tilaisuus keisarin pyynnöstä antaa hänelle neuvoja kaikissa tärkeimmissä asioissa, joihin, kuten sanottu, kuuluvat myös ulkovaltojen kanssa tehdyt sopimukset. Kuten odottaa voi, on Privy Council äärimmäisen vanhoillinen ja kaikkia militaristisia pyrkimyksiä tukeva laitos, joten oppositio ja sotilaspiirit täydellä syyllä asettavat siihen kaiken toivonsa Lontoon paktin kumoamiseksi. Tässä yhteydessä on syytä palauttaa mieleen, kuinka erinomaisen lähellä viime kesänä oli että Privy Council olisi ehdottanut keisarille Parisin paktin hylkäämistä, koska sen johdannossa oli mainittu sen tehdyn "kansojen nimessä". Privy Councilin neuvo on sitä arveluttavampi, koska keisarin on, traditioiden mukaan, sitä seurattava.

Palatakseni Eduskunnan ylimääräiseen istuntoon, otti oppositiopuolue asian siellä esille lukuisten kyselyjen muodossa, joissa toistettiin kaikki julkisuudessa esitetyt syytökset, joskin siivommassa muodossa. Lisäksi huomautettiin siitä, että vaikkakin laivastopiirit, lähinnä meriyleisesikunnan päällikkö amiraali Kato^{x)}, oli jyrkästi vastustanut paktin allekirjoittamista sekä valtuuskunnan jäsenenä Lontoossa toiminut meriministeri oli tiettävästi neuvottelujen aikana hallitukselle esittänyt vakavat epäilyksensä paktin allekirjoittamista vastaan, eikä näiden, yhtävähän kuin muidenkaan asiantuntijoiden lausuntoja lainkaan oltu otettu huomioon, vaan annettu puhtaasti poliitisten tekijöiden ratkaisevasti vaikuttaa asiaan. Hallituksen yleisenä huhuna kerrotaan amiraali K:n, käydessään keisarin puheilla, ilmoittaneen olevansa pakotettu tekemään harakirin jos hallitus suostuisi allekirjoittamaan paktin. Keisari olisi

puolelta annettiin kaksikin vastausta, toisen antoi pääministeri, toisen ulkoministeri. Pääministerin vastaus oli aivan lyhyt, luvalla sanoen, melkein liian lyhyt. Hän kosketteli lähinnä syytöksiä perustuslain rikkomisesta ja totesi tyllystä hallituksen katsovan, että sillä perustuslain mukaan oli valta ratkaista merivoimien suuruus kulloinkin sekä että asian ratkaisussa meriyleisesikunnan päällikön esittämät näkökohdat oli otettu harkinnan alaisiksi, kiistäen lopuksi, että kansallinen puolustuskuntoisuus Lontoon paktin kautta vaarantuisi. Ulkoministeri Shidehara kosketteli puheessaan yksinomaan asian poliittista puolta, eikä esiintuonut siinä mitään uusia näkökohtia.

Kuten voi arvata eivät hallituksen vastaukset suinkaan tyydyttäneet oppositiota, joka päinvastoin niistä sai uutta virikettä hyökkäyksilleen, mutta lisäksi tapahtui samanaikaisesti seuraava oppositiolle mieluisa tapaus. Meriministeri Takarabe, japanilaisen valtuuskunnan jäsen ja itse yksi sopimuksen allekirjoittajista, oli paluumatkalla Lontoosta Harbinissa antanut sanomalehtimiehille haastattelun, jossa hän lehden mukaan oli lausunut, ettei sopimus häntä tyydyttänyt ja että hän hyvin vastenmielisesti oli sen allekirjoittanut. Tämä haastattelu, jonka meriministeri tosin heti kiiruhti selittämään johtuneen täydellisestä väärinkäsityksestä, kieltäen koskaan sellaista sanoneensa, antoi luonnollisesti mieluisan aiheen oppositiolle edelleen korostaa väitettään, ettei hallitus ollut

tällöin pyytänyt häntä luopumaan sellaisesta suunnitelmasta, lohduttaen häntä sillä, ettei paktin allekirjoittaminen vielä tietänyt sen ratifiointia.

ottanut huomioon asiaintuntijain lausuntoja. Kaikesta päättäen hallitus pelkäsi, että meriministerin saapuminen Tokioon ja hänen esiintymisensä Eduskunnassa voisivat siellä synnyttää vakavia ja hallitukselle epämieluisia häiriöitä, koskapa kohta sen jälkeen lehdissä näkyi uutinen, että amiraali Takarabe oli Harbinissa sairastunut kurkkutautiin sekä että lääkäri oli määrännyt hänet vuoteeseen, joten hän ei missään tapauksessa ehtisi Tokioon ennen Eduskunnan hajaantumista. (Edellisen päivän istunnossa oli erään toisen asian yhteydessä yksi hallituspuolueen edustajista kesken istuntoa syntyneessä mellakassa lyöty tajuttomaksi ja täytynyt paikalle kutsutun lääkärin seuraamana sairasmaunulla viedä sairaalaan). Eduskunnan viisi päivää myöhemmin mennessä hajalle, parantuikin amiraali ja on nyt matkalla Tokioon, jossa häntä tuskin odottaa erikoisen sydämmellinen vastaanotto.

Aion ensi raportissani kuvailla asian jatkuvaa kehitystä, joka päivä päivältä käy yhä mielenkiintoisemmaksi. Vaikkakin asia tulee Privy Councilissa esille ^{uhka} vasta lokakuussa ja niinmuodoin tätä nykyä vielä on alkuasteellaan, on tietysti vaikeata mitään ennustaa lopullisista tuloksista. Tšekäläisissä diplomaattipiireissä ollaan kuitenkin sitä mieltä, että vaikka asiasta vielä tullaan paljon puhumaan ja riitelemään, mikä kinas-telu tulee samaan huippukohtansa Privy Councilin salaisessa käsittelyssä, sopimus kuitenkin tullaan ratifioimaan. Omasta puolestani olen taipuvainen uskomaan samaa, ei kuitenkaan sillä perusteella, että täällä millään taholla oltaisiin siihen tyyväisiä, vaan sen vuoksi, että sen ratifioimatta jättäminen, tšekäläisten mielestä, antaisi arveluttavan kolauksen sille lisä-
lähinnä
tyville arvovallalle maailman silmissä, jonka Japanin katsotaan

saavuttaneen olemalla mukana tässä paktissa, mikä arvovalta on erinomaisen herkkä kohta kaikille tämän maan asujamilla, aivan puolueisiin katsomatta. Tästä vedän sen johtopäätöksen, että niin paljon edesvastuuttomuutta kuin huomaakin tässä maassa ilmenevän, sellaista yhteiskunnallista elintä tuskin löytää, joka, ottamalla huomioon äskenmainitun näkökohdan, ottaisi vastuulleen laivastopaktin ratifioimatta jättämisen. Jos pakti siistullaan ratifioimaan, ei se kuitenkaan todennäköisesti voi tapahtua ilman uhreja ja lähimmät uhrit siinä tapauksessa kai lienevät meriyleisesikunnan päällikkö ja meriministeri, viimeainittu onnettoman haastattelunsa vuoksi.

52

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5.*

OSASTO: *C15.*

ASIA: _____

Ministeri Winkelmannin rap. no 2.

Tobias

7/6 1980.

Tokiossa 7 päivänä kesäkuuta 1930.

N:o 76.

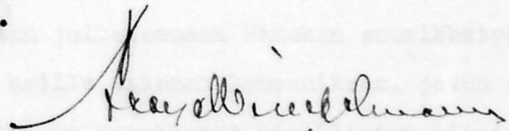
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 3 1250 h.c. D. 19 30		
8/7-30	2	LE
RYHÄ	LUKUS	ASIA
5	P15	

Herra Ministeri,

Herra Ministerille saan täten kunnioittavimmin lähettää Tokion lähetystön raportin N:o 2/1930 neljänä kapaleena, jonka raportin otsakkeena on

Japani ja Pan-Eurooppa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

ym. ym. ym.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 3/250 pae. D. 19 30		
8/8-30	20	112
RYHMÄ	OLUJIS	ASIA
5	C15.	

Japani ja Pan-Eurooppa.

Tämän kuun 18 p:nä kävi Ranskan tšekäläinen asialinhoitaja ulkoministeri Shideharan luona esittämässä hänelle hallituksensa toimeksiannosta erinäisiä selityksiä "niistä epäitsekäistä ja inhimillisen yhteishengen elähyttämistä vaikutteista, jotka olivat ohjanneet Ranskan hallitusta sen pyrkiessä luomaan yleviä muotoja kansainväliselle yhteistoiminnalle", ilmoittaen samalla Briandin tätä tarkoittavan memorandumın olevan matkalla Parisista Tokioon. Koskei tšekäläinen ulkoministeriö ole julkaissut mitään tietoja koko tapahtumasta, ei mainittujen selitysten sisältö ole tullut lähemmin tunnetuksi. Myöskin sanomalehdistö on tšekäläisille oloille harvinaisella yksimielisyydellä täydellisesti vaiennut asiasta, rajoittuen ainoastaan julkaisemaan Ranskan suurlähetystön heti tapahtuman jälkeen heille antaman kommunikėan, joten se olettamus on lähellä että näin on tapahtunut virallisten piirien toivomuksesta. Nämä ehkä ovat tahtoneet välttää sellaisia, vähemmän harkittuja arvosteluja, joita asiasta sanomalehdissä väiteltäessä todennäköisesti ei olisi puuttunut. Koska yllämainittu kommunikėa ei sisältänyt erikoisempaa uutta, rajoitun tähän jäljentämään ainoastaan sen osan siitä, joka nimenomaan kohdistuu Japaniin:

"Ranskan hallitus uskaltaa vakaasti luottaa siihen että sen ohjelma tulee kohtaamaan sydämmellistä vastakaikua eri hallitusten ja kansakuntain puolelta, toivoen saavansa sille myös Japanin hallituksen ja kansan myötätunnon ja moraalisen kannatuksen.

Vaikkakin on myönnettävä, etteivät ohjelman aineelliset etupiirit (material interests) välittömästi koske Japania, ovat Japanin hallitus ja kansa kuitenkin aina ^{so} ottaneet korkeata ja jaloa ymmärtymystä rauhan vakiinnuttamiseksi ja kansainvälisen yhteistyön kehittämiseksi".

Saatuani tämän kuun 3 p:nä Herra Ulkoasiainministerin näin kuuluvan sähkösanoman:

MITEN ASEMAMAANNE HALLITUS SUHTAUTUU BRIANDIN PANEUROOPPA MEMORANDUMIIN.

otin asian puheeksi käydessäni muiden asioiden yhteydessä seuraavana päivänä varaulkoasiainministeri Yoshidan puheilla. Herra Yoshida, josta tšekkiläisissä diplomaattipiireissä ei yleensä pidetä todennäköisesti sen vuoksi että hän on jonkun verran yliolkainen käyttäytymisessään, on sam^a henkilö, jolle pari vuotta sitten pyydettiin agrementtiä ministeriksi Suomeen ja Skandinavian maihin, mutta jonka nimitys sittemmin raukesi, kuten täällä väitetään, syystä että viime tingassa havaittiin vaikeaksi tulla toimeen ilman häntä. Hänen appinsa on kreivi Makino, ent. suurlähettiläs Lontoossa ja Roomassa ja nykyään Lord Keeper of Privy Seal-ominaisuudessaan yksi keisarin lähimmistä neuvonantajista, joten herra Yoshidan tiedot, silloin kuin hän tahtoo niistä kertoa, ovat ensiluokkaisia.

Keskustelustani herra Yoshidan kanssa, joka muuten alusta pitäen on ollut kovin ystävällinen minua kohtaan, lähetin Herra Ulkoasiainministeriä seuraavan salasähkeen:

VARAULKOMINISTERI HUOMAUTTI ALOTE SELLAISENAAN TERVEHDITTÄVÄ MIE-
LIHVÄLLÄ SEMMINKIN JOS KYKENEÄ AIKAANSAAMAAN EUROOPAN TALOUDELLI-
SEN VOIMISTUMISEN. TOISTAISEKSI MAHDOTONTA LÄHEMMIN ARVOSTELLA
KOSKA MEMORANDUM HYVIN EPÄMÄÄRÄINEN VAGUE SANAMUODOLTAAN EIVÄTKÄ

RANSKAN LÄHETILÄÄN SELITTELYT TÄÄLLÄ MYÖSKÄÄN OMITAAN SELVENTÄMÄÄN. OLI SKEPTILLINEN TOTEUTTAMISMAHDOLLISUUKSIIN TULOSSIIN NÄHDEN JOSTA ALOTTEEN KOHTALO TULISI RIIPPUMAAN. LEHDET VAIKENEVAT TÄYDELLISESTI. LÄHEMMIN RAPORTISSA.

Koska herra Yoshidan lausunto on verrattain selvä, en tahdo ryhtyä sitä tässä lähemmin kommentoimaan. Tahdon vaan mainita, että hänen puheestaan (häntä pidetään muuten suurena kynnikkona) silloin tällöin pilkisti esille, ettei hän ole mikään erikoinen Euroopan ihailija, enkä usko myöskään että Euroopan taloudellinen voimistuminen on hänelle mikään sydämen asia, huolimatta hänen siitä käyttämistään kauniista sanoista.

Tämän lisäksi olen aitojapanilaiselta taholta, joka ei aina-kaan ole millään kansainvälisyyden leimalla pilattu, saanut seuraavan kuvauksen tšekiläisestä "yleisestä mielipiteestä" kyseessä-olevassa asiassa, josta enemmän huvin vuoksi tahdon tässä tehdä selkoa.

Kertojani huomautti, että asia on puhtaasti eurooppalainen eikä sellaisenaan lainkaan voi kiinnostaa Japania. Sen tänne tiedottaminen onkin tapahtunut vaan kohteliaisuussyistä, johtuen lähinnä Japanin jäsenyydestä kansainliitossa. On aivan käsittämätöntä, miten Euroopan valtiot juuri nyt olisivat valmiit hyväksymään Briandin suunnitelman, joka ei ole mitään muuta kuin aikaisempien samanlaatuisten, mutta epäonnistuneiden suunnitelmien matkimista. Ranskan motiivit ottaa asia esille ovat sitävastoin helposti ymmärrettävissä, sillä Ranska, joka on puolustusliitossa sekä Puolan että Tšekkoslovakian kanssa, on velvollinen sodan syttyessä niiden ja Saksan välillä rientämään heidän avukseen. Edelleen voivat Ranskan ja Italian välit helposti kärjistyä, ellei suoranaisesti, niin ainakin heidän liittolaistensa Jugoslavian ja Albanian toimenpiteiden kautta. Ranska on hyvin tietoinen siitä että jos

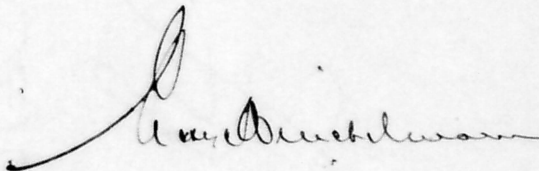
vastustajat taitavasti pelaavat näillä nappuloilla, voi sodanuhka koska tahansa olla tarjolla ja tämän Ranskaan lähinnä kohdistuvan sodanuhan vähentäminen on juuri ollut Briandin aloitteen itsekkäänä päämotiivinä.

Tällaisia mielipiteitä on minulle täydellä todella esitetty, mutta keskustelun kuluessa selvisi minulle kuitenkin, mihin ne itse asiassa pohjaantuivat. Kertoja tuli nimittäin aivan sivumennen huomauttaneeksi, että jos Briandin aloite, vastoin luuloa, toteutuisi ja tullimuurit Euroopassa poistettaisiin, tulisi Eurooppa siitä taloudellisestikin suunnattomasti hyötymään. Hän oli kuitenkin omalta kannaltaan toivehikas ja huomautti, että niinhyvin Brysselin konferenssi vuonna 1920 kuin viime vuoden kansainvälinen taloudellinen konferenssi olivat olleet tuloksettomia sekä että aloitteentekijällä itselleen pitäisi olla hyvässä muistissa, minkälainen kohtelu hänen Lontoon konferenssissa tekemänsä, Välimeren Locarno koskevan ehdotuksensa osaksi tuli.

Olen näin laajalti selostanut tämän keskustelun, koska siinä samoin kuin herra Yoshidankin lausunnossa piilee vissi palko siitä, että, vaikkakin aloite voitaisiin toteuttaa vain vaatimattomassakin muodossa, siitä sittenkin voisi olla seurauksena Euroopan taloudellinen voimistuminen; seikka, joka etenkin tällaisena pula-aikana kuin tällä nyt on ja todennäköisesti vielä tulee olemaan pitkät ajat eteenpäin, on omiaan helposti herättämään kateellisia tunteita toisten hyvinvoinnin ehkä lisääntyessä.

Tahdon tässä yhteydessä vielä mainita, että olin eilen tilaisuudessa keskustella asiasta myös Saksan tšekäläisen asialinnoitajan von Erdmannsdorffin kanssa. Hän on Hindenburgin entinen monivuotinen kansliapäällikkö, mutta vaikkakin hän esiintymisessään tekee hyvin sympaattisen vaikutuksen, ei hän ole aivan ilman vissiä annosta ennen sotaista menttalitettä. Hän mainitsi minulle luottamuksellisesti käsityksensä olevan sen, että syynä

Briandin esiintymiselle juuri tällä hetkellä on ollut sen masentavan vaikutuksen tyhjäksi tekeminen, jonka Ranskan esiintyminen Lontoon konferenssissa oli kaikkialla maailmassa herättänyt sekä että suunnitelman pohjim-
pana, joskin hyvin naamiotuna, tarkoituksena oli ovela tapa saada Euroopan valtiot lyömään hyväksymisleimansa niille rajoille, jotka Versaillesin rauhansopimus oli voittajavaltioiden puolesta voitetuille sanellut. En tiedä onko tämä myös Saksan hallituksen kanta, mutta, jos niin on, ei se ennusta kovin valoisaa tulevaisuutta Briandin suurisuuntaisen aloitteen toteutumiselle.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA:

Ministeri Rinckelmanin rap. no 3.

Tolsis.

6/2-30.

Tokiossa 6 p:nä heinäkuuta 1930.

N:o 99.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 4 / 250 p:nä heinäkuuta 1930		
24/7.30	5	LEL
CHINA	OSASTO	ALA
5	C 15.	

Herra Ministeri,

Herra Ministerille saan täten kunnioittavimmin

lähettää Tokion lähetystön raportin N:o 3/1930 viitenä
kappaleena, jonka raportin otsakkeena on

Lontoon laivastopakti ja Japani.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

George W. Kuchelmann

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
ym. ym. ym.

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI 6 P:LTÄ HEINÄKUUSTA 1930.

Lontoon laivastopakti ja Japani.

LONTON LÄHETYSTÖ		
4/250 p. 1930		
24/8-30	HEINÄKUUSTA 1930.	
5	Cis.	

Raportissani No I viime toukokuun 15 p:ltä lausuin olet tamuksen, että Lontoon laivastopaktin käsittely ja sen todennäköinen hyväksyminen tulisivat vaatimaan eräitä uhreja. En odottanut kuitenkaan että tämä tulisi tapahtumaan niin pian ja siinä laajuudessa kuin mitä tapahtumain kehittyminen nyttemmin on osottanut.

Viittasin yllämainitussa raportissani meriministeri Takaraben paluumatkalla Lontoosta Harbinissa antamaan, vähemmin harkittuun haastatteluun, jossa hän, lehtien mukaan, oli lausunut tyytymättömyytensä pari viikkoa aikaisemmin itse allekirjoittamansa paktin sisältöön. Olisi luullut, että jo tämä haastattelu olisi pahasti järkyttänyt hänen asemaansa, mutta ulospäin ei ainakaan siltä näyttänyt, sillä hallitus, joka näennäisesti tyytyi meriministerin julkaisemaan dementiaan, otti hänet suurilla juhlallisuuksilla vastaan, toivossa nähtävästi että hän, käyttämällä vaikutusvaltaansa laivastopiirien keskuudessa, saisi heidät luopumaan vastustuksestaan paktia kohtaan. Tässä hallitus kuitenkin täydellisesti erehtyi, sillä meriesikuuta pysyi yhtenä miehenä päällikkönsä takana, joka jo ennen paktin allekirjoittamista oli keisarille selittänyt sen täydellisesti tulevan vaarantamaan maan puolustuskuntoisuutta. Merimini-

teri, joka ilmeisesti on melko lapsellinen, yritti suurenmoisella päivälliskutsullakin taivuttaa amiraali Katon puolelleen, mutta vaikutus oli aivan päinvastainen, päivällinen tosin pidettiin, mutta amiraali Kato, jonka piti olla kunniavieras, antoi aivan viime tingassa ilmoittaa olevansa estetty saapumasta. Ja yhtä tarmokkaasti kuin meriministeri työskenteli paktia kohdanneen vastustuksen lamaannuttamiseksi, yhtä tarmokkaasti työskentelivät laivastopiirit ja lähinnä amiraali Kato valmistukseen maaperää paktin hylkäämiselle. Tässä tarkoituksessa Kato pakotti meriministerin kutsumaan koolle, tosin epäviralliseen istuntoon, Korkeimman Sotaneuvoston, mikä laitos keisarin neuvonantajana sotilasasioissa suunnilleen vastaa Privy Councilin asemaa siviiliasioissa. Siihen kuuluvat jäseninä marsalkat, laivastoamiraalit, puolustus- ja meriministerit, yleisesikuntien päälliköt ynnä joukko keisarin nimittämät sotilashenkilöt. Vaikkakin asian käsittely Neuvostossa on pidetty visusti salassa, on siitä kuitenkin vuotanut sen verran että Neuvosto yksimielisesti (meriministeriä ehkä lukuunottamatta, joka, kuuleman mukaan, sielläkin oli esiintynyt hänelle ominaisella häilyväisyydellä) asettui kannattamaan meriyleisesikunnan päällikön mielipidettä, päättämään samalla jättämään keisarille ilmoituksen neuvottelujensa tuloksista. Tämä ei hallitus kuitenkaan enää voinut sietää ja muutamia päiviä sen jälkeen pakoitettiin ^{meri-} ~~neuvotteluesikunnan~~ varapäällikkö, amiraali Suetsugu ja varameriministeri, amiraali Yamanashi jättämään erohakemuksensa, jotka keisari samana päivänä hyväksyi. Joskin nämä kaksi korkeata laivastomiestä olivat

julkisesti lausuneet pitävänsä hallituksen menettelyä perustuslain vastaisena ohjeita Lontoon valtuuskunnalle annettaessa, ei heidän asemansa kuitenkaan ollut sellainen, että hallituksen asema heidän eroamisensa kautta olisi parantunut. Toimenpide oli lähinnä tarkoitettu saada meriyleisesikunnan mahtava päällikkö säikähtämään ja siten luopumaan edelleen ahdistamasta hallitusta. Tätä tarkoitusta hallitus ei kuitenkaan saavuttanut, sillä amiraali Kato jatkoi johdonmukaisesti suunnitelmiaan keksiä uusia keinoja niiden vaarojen poistamiseksi, joihin hallitus, hänen käsityksensä mukaan, oli saattanut maan allekirjoittamalla laivastopaktin. Meriyleisesikunnassa valmistuikin nopeasti ehdotus 20 uuden lentolaivuuden ja yhden emälaiivan rakentamisesta. Viimemainitun rakentamista motivoitiin sillä, että koska Washingtonin sopimus myönsi Japanille oikeuden pitää 81.000 tonnia lentokoneiden emälaivoja, mutta niitä nykyään oli ainoastaan 69.000 tonnia, tuota säästöä nyt olisi käytettävä hyväkseen. Kustannukset suunnitelluista uudisrakennuksista laskettiin nousevan 122 miljoonaan yeniin kertakaikkisen kustannuksen muodossa sekä 55 miljoonaan yeniin vuotuisena ylläpitokustannuksena. Hallitus taas oli, osaksi tarkoituksessa saada yleisen mielipiteen kallistumaan laivastopaktin hyväksymisen puolelle, osaksi maassa vallitsevan erinomaisen vaikean taloudellisen tilanteen vuoksi, julkisesti selittänyt että suurin osa siitä säästöstä, joka paktin hyväksymisellä säästettäisiin (mikä säästö on arvioitu noin 600 miljoonaksi yeniksi) tultaisiin käyttämään verojen huojuksiksi, seikka, joka epäilemättä ehkä eniten on vaikuttanut siihen että yleinen mielipide, melkein kauttaaltaan, on suojele paktille. Sen lisäksi oli

rahaministeri nykyisen vaikean taloudellisen tilanteen helpottamiseksi vielä vaatinut puolustusministeriötä ensi vuoden menoarvioehdotuksessaan vähentämään menojaan, vielä nykyisestään, 15 miljoonalla ja meriministeriötä 30 miljoonalla yenillä. Tilanteen ollessa tällaisen voi helposti ymmärtää minkälaisen vaikutuksen meriyleisesikunnan uusi ehdotus lentovoimien vahvistamiseksi, joka, toteutettuna, kuuden vuoden aikana olisi aiheuttanut yli 450 miljoonan yenin kokonaismenon, aikaansai. Niiden tulokset eivät antaneet odottaa itseään kuin muutaman päivän, jonka kuluessa hallitus jürjesti amiraali Katon eron. Hän tosin muodollisesti pyysi eroa ja keisari pidätti itselleen miettimisaikaa, mutta asia oli edeltäpäin sovittu ja ero myönnettiin jo seuraavana päivänä, jolloin Kato samalla nimitettiin, Korkeimman Sotaneuvoston jäseneksi, tosin korkea luottamustoimi, mutta on hän siinä vaaraton hallitukselle. Täten ovat kaikki vastuunalaisissa toimissa olleet laivaston johtajat, jotka ovat hallitusta ahdistelleet paktin johdosta, poistettu näyttämöltä ja hallitus on heidän tilalleen asettanut omat miehensä. Jällellä on vielä meriministeri, yksi paktin allekirjoittajista, joka koko ajan on koettanut luovia kummankin suunnan välillä, mutta niin huonolla menestyksellä, ettei hänellä enää ole luottamusta kummallakaan puolella. Se ei myöskään ole hän, joka on saavuttanut voiton laivastopiireistä, vaan ovat tärkeimpinä tekijöinä siinä olleet pää- ja ulkoministerit sekä eräät keisaria lähellä olevat vaikutusvaltaiset piirit, ennen kaikkea kreivi Makino, Lord Keeper of the Privy Seal. Kun päävaltuutettu Lontoon konferenssissa, entinen pääministeri Wakatsuki, äskettäin saapui

kotiin ja sai osakseen vastaanoton, jollaista ei tÄMÄLLÄ ole nÄhty sittenkun laivastoamiraali Togo aikanaan palasi kotiin upo/tettuaan Tsushiman salmessa venÄläisen laivaston, oli meri-ministeri myÖs suunnitellut lähteÄ Kokeen häntÄ vastaanottamaan, mutta peruutettiin tÄMÄ suunnitelma viime hetkellä sillä motiivilla, että hänen pitikin matkustaa Isen temppeliin jättÄmÄÄN keisarillisille esi-isille raportin Lontoon konferenssin tulok-sista. HÄnen eronsa odotetaan myÖs joltisellakin varmuudella ta-pahtuvaksi sittenkun pakki on läpÄissyt Privy Councilin kiiras-tulen, mikä todennÄköisesti tapahtuu vasta syksyllÄ, ja keisari on sen ratifioinut.

Kaikkiin edellÄmainittuihin eroamisiin on yleinen mieli-pide suhtautunut hyvin kylmästi. Se ihailee laivaston johtajien johdonmukaisuutta, myÖntÄen heidän toimineen parhaimmassa tarkoi-tuksessa ja luulossa toiminnallaan valvoneensa isänmaansa etuja, mutta katsoo heidän poissiirtymisensä siitä huolimatta välttÄ-mättömÄksi, koska he eivät ole voineet käsittää sitä että laivas-topaktin hylkÄminen olisi aikaansaanut kilpavarustelun Englan-nin ja Amerikan kanssa, jossa Japanin nykyinen kurja taloudelli-nen tila olisi joka tapauksessa saattanut sen alakynteen.

Olisi myÖs jo terveen järjen kannalta luullut, että lai-vastopiirien kantaan olisi pitänyt vaikuttaa edes se seikka, joka on tÄMÄLLÄ yleisesti tunnettu, ^(nimitÄän) että Japanilla yksinkertaisesti ei ^(allekirjoittaa) ollut muuta neuvoa kuin ~~kyttÄÄ~~ laivastopakti sen erinomaisen raskaan painostuksen johdosta, jota sitä vastaan neuvotteluissa harjoitettiin sekä Englannin että Amerikan puolelta sen tÄMÄ vuon-na maksettavaksi lankeavan, suuren maanjÄristyksen jÄlkeen vuonna

1923 ottamansa lainan suhteen, josta lainasta Amerikan osalle tuli 75 miljoonaa dollaria ja Englannin osalle 12 1/2 miljoonaa puntaa. Väitetään nimittäin sekä Englannin että Amerikan ehdottomasti vaatineen paktin allekirjoittamista, jotta suostuisivat sanotun lainan takaisinmaksuajan lykkäämiseen. Viime kuun puolivälissä julkaistiinkin lehdissä sittemmin uutinen että lainaneuvottelut olivat johtaneet suotuisiin tuloksiin, että takaisinmaksuaika oli sovittu 35 vuodeksi ja korko 5,5 %:ksi, joita ehtoja tärkeiset lehdet - vaieten luonnollisesti niiden yhteydestä paktin allekirjoittamisen kanssa - lausuvat pitävänsä odottamattoman tarkarina.

Kaarle Ruohonen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA: _____

Ministeri Winckelmannin raportti no 4.

Tobias.

15/8 1930.

Tokiossa elokuun 15 p:nä 1930.

No 117.

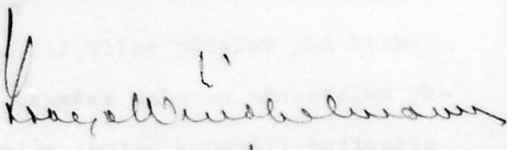
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 5.1251/200. 10 30		
6/9.30	2	LVL
RYHMÄ	LUOKA	AKA
5	C. 15.	

Herra Ministeri,

Tämän ohella lähetän kunnioittavimmin Herra Ministerille Tokion lähetystön raportin No 4, kolmena kappaleena, joiden lisäksi olen lähettänyt yhden kappaleen raporttia Herra Ministerin osotteella Genèven lähetystöön Raportin otsake on:

Japanin suhtautuminen eräisiin kansainliittoasioihin.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ministeri Hj. J. Procopé

Suomen Ulkoasiainministeri

ym. ym. ym.

5/25/20 P. 1930

6/9/30

P. 17

P. 17

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI N:o 4, ELOKUUEN 15 PÄIVÄ 1930.

Japanin suhtautuminen erinäisiin kansainliittoasioihin.

Saatuani vastaanottaa Herra Ulkoasiainministerin suhteen, jossa tiedusteltiin Japania kantaa finanssikapuun sekä kansainliiton ja Parisin paktien koordinointiin nähden, pyysin kohta puheille pääsyä ulkoministeri, parooni, Shideharan luo. Vaikkakin hän tätä nykyä on kiinni neuvotteluissa melkein ympäri vuorokauden, järjesti hän auliisti vastaanoton jo seuraavaksi päiväksi. Koska minulla oli syytä olettaa, että hänen tietonsa finanssiavusta olisivat verrattain pintapuoliset, käytin tilaisuutta hyväkseni Tokion Office of the League of Nations'in käytettäväkseni asettaman aineiston perusteella valmistaa selostuksen asian tärkeimmistä vaiheista aina viime kevään sopimusluonnoksen syntyä saakka.

Ulkoministeri, jota vastaan oli viime päivinä yhä kiihkeämmin hyökätty Lontoon paktiin osuneen ankaran arvostelun yhteydessä, näytti hyvin rasittuneelta, mutta kuunteli kuitenkin kärsivällisesti esitystäni. Hänen kasvojensa ilmeistä voitiin kuitenkin päätellä, että hänen ajatuksensa olivat kaukana sekä kansainliitosta että finanssiavusta sekä että esittämäni seikat olivat hänelle verrattain uusia. Lopetettuani esitykseni annoin hänelle pyynnöstä sopimusluonnoksen, jota hän ei lainkaan sanonut tuntevansa, luettavaksi. Luettuaan sen tarkoin läpi lausui hän ihmettelynsä siitä, että Japania aivan lähiaikoina pitäisi ottaa kanta näin tärkeässä ja hänelle aivan vieraassa asiassa. Hän huomautti kuitenkin, että asia todennäköisesti oli minis-

teriössään valmistelun alaisena sekä että traktaattiosaston päällikkö antaisi minulle luottamuksellisesti tietää, mihin tuloksiin asiassa ehkä oli tultu. Sama väitti hän asian olevan paktien koordinoimiskysymyksessä, johon hän ei myöskään ollut lainkaan lähemmin perehtynyt.

Käydessäni sen jälkeen traktaattiosaston päällikön, ministeri Matsunagan luona, huomasin kohta että hän oli täysin perillä asiassa sen kaikkia yksityiskohtia myöten. Hän mainitsi, että Japanin valtuuskunnalle Geneven yleiskokoukseen annettavat ohjeet olivat par'aikaa valmistelun alaisina ulkoministeriössä, mutta että valmistelu oli pitkittynyt sen kautta että ammattiministeriössä, jonne asiat lausuntoa varten lähetettiin, ei ymmärretty lainkaan englantia eikä ranskaa, joten kaikki asiakirjat oli käännettävä japaniksi, mikä luonnollisesti huomattavasti viivytti lausuntojen saantia. Mitä erikoisesti finanssiapuun tulee, oli asia par'aikaa lausuntoa varten valtiovarainministeriössä, josta sen odotettiin saapuvan tämän kuun lopulla. Ministeri Matsunaga ei kuitenkaan tahtonut salata minulta, että lausunto todennäköisesti tulisi olemaan epäävä. Tämä lausunto luonnollisesti koski vaan asian finanssipuolta, muttei lainkaan puuttunut sen poliittiseen puoleen, jossa suhteessa hän sanoi että Japanin kanta oli selvä, s. t. s. Japani kannattaa finanssiapusopimuksen tekemistä, mutta sillä nimenomaisella ehdolla, ettei finanssiavun antamista uloteta sotatapausten ulkopuolelle. Kaikki määritelmät sodanuhkatapauksista tai sotaan johtavista riitaisuuksista olivat kaksimielisiä, "equivoque", ja omiaan vaan hämmentämään sopimuksen muutoin selviä periaatteita. Ottamalla kuitenkin huomioon nykyisen hyvin kriittillisen taloudellisen pulakauden, josta selviäminen tätä nykyä näytti hyvin synkältä, otaksui ministeri Matsunaga, ettei mikään allekirjoittaminen edes hänen viittaa-

massaan rajoitetummassa muodossa voisi tulla kysymykseen ennen-
 kuin pulakausi aikanaan alkaisi selvää. Hän arveli tämän sitä
 luonnollisemmaksi, koska hallituksella oli täysi työ pitää puo-
 liaan niitä päivä päivältä yhä kiihkeämpiä hyökkäyksiä vastaan,
 joita sen vastustajat Lontoon paktin käsittelyn yhteydessä siihen
 kohdistivat. Mininollen hallituksella ei ole aihetta synnyttää
 lisää kuukuntaa suuressa yleisössä, mikä finanssiapuserimuksen
 allekirjoittaminen siihen sisältyvine raskaine rahallisine vel-
 voituksineen ehdottomasti tulisi herättämään. Ministeri Matsun-
 agan mielestä oli tämä kannanoton lykkääminen asialle yksistään
 eduksi, koska lopullinen kannanottoaminen nyt jo tulisi joh-
 tamaan täysin negatiiviseen tulokseen, ja sitäpaitsihan oli pi-
 dettävä mielessä, että kun asia joka tapauksessa tultaisiin kyt-
 kenään yhteen varustusten vähentämistä koskevan sopimuksen kanssa,
 asia ei edes ollut erikoisen kiireellinen. - Esitin tietysti mah-
 dollisimman pontevasti kantamme sodan uhkaan nähden, mutta huoma-
 sin, että Japanin kanta mainitussa suhteessa jo aikoja sitten oli
 lopullisesti lyöty kiinni.

Siirtyessämme sitten viime kevään lakimieskomissionin
 laatimaan ehdotukseen kansainliiton paktin ja Parisin paktin
 koordinoimisesta, antoi ministeri Matsunaga minun jokseenkin sel-
 västi ymmärtää, että Japani tulee vastustamaan koko hanketta. Hän
 huomautti, että kummatkin paktit olivat jo luonteeltaan aivan eri-
 laiset, toinen enemmän deklarattiivinen, lähinnä korkean moraa-
 lisen tason ilmaisumuoto kaukana ninkäänlaisten voimakeinojen käyt-

tämisajatuksista, toinen taas kaikkine sanktioineen jotakin aivan toista. Lisäksi hän viittasi siihen tärkeään näkökohtaan, etteivät molempien paktien allekirjoittajatkaan olleet aivan samat, joten niiden valtioiden asena, jotka ovat allekirjoittaneet vaan jommankumman, harmonisoinnin kautta kävisi kestävämmäksi. Niiden periaattellista luonnetta olevien huomautusten lisäksi oli hänellä suuri joukko detaljimuistutuksia tehtävänä juristikomission ehdotuksia vastaan. Muun muassa, piti hän muutettuaan 13 artiklaan sisältyvää sanontatapaa "aucune action" aivan liian epämääräisenä ja oniaan antamaan aihetta ristiriitaisiin tulkintoihin, jonka lisäksi hän huomautti, että muutettu 13 artikla sisälsi "une modification sérieuse" konseljien suosituksiin nähden, antaen niille tuomion tapaisen velvoittavan voiman ja niinmuodoin kožonaan muuttaen niiden juridisen luonteen. En katsonut voivani viitata siihen, että herra Ito oli ollut jäsenenä komiteassa, koska keskustelupöytäkirjojen puutteessa en voinut päästä selville siitä, oliko hän ehkä pannut vastalauseen komitean ehdotusta vastaan, mutta en malttanut kuitenkaan olla lausumatta pettymystäni sen johdosta, ettei tämä niin paljon myötätuntoa osakseen saanut ja ilmeisesti käsitteiden selventämiseksi hyödyllinen aloite tulisi saavuttamaan ymmärtämystä Japanin puolelta. Tähän herra Matsunaga vastasi, jotta kaikki mahdolliset väärinkäsitykset tulisivat vältetyiksi, että Japanin hallitus on valmis myötävaikuttamaan hyvinkin laajalla ulottuviin, kansainliiton paktin ja erikoisesti sen sanktionääräysten tehostamista tarkoittaviin muutoksiin, mutta että tämä oli jotakin aivan toista kuin kahden luonteeltaan oleellisest eroavan paktin kytkemistä toistensa yhteyteen.

Keskustelimme edelleen pysyvällisen kansainvälisen tuomioistuimen perussäännön muuttamisesta ja Amerikan mahdollisesta liittymisestä tuomioistuimeen, jolloin herra Matsunaga ilmoitti, että Privy Council nyttemmin oli yksimielisesti hyväksynyt mo-
 lennat pöytäkirjat ja että keisarin ratifiointi niille oli aivan lähipäivinä odotettavissa, lausuen suuren tyytyväisyytensä siihen, että Amerikka lähitulevaisuudessa todennäköisesti tulisi osallistumaan tuomioistuimeen. Kun hän kaiken varalta katsoi syytä olevan tässä yhteydessä huomauttaa minulle, että tämä päätös ei kuitenkaan tietänyt sitä että Japani täten olisi hyväksynyt tuomioistui-
 men vaihtoehtoisen määräyksen "clause facultative", sain täysin olevani siitä selvillä, sitä enemmän kun useiden vuosien aikana olin kotona hoitanut juuri näitä asioita, mutta käytin tällöin tilaisuutta hyväkseni leikkillisesti kysyä, eikö aika vähitellen alkanut kypsyä, jotta Japanikin, muiden suurvaltain esimerkkiä seuraten, allekirjoittaisi tuon vaihtoehtoisen määräyksen. Todeten että sanomalehdistössä viime aikoina oli ollut siihen suuntaan käyviä lausuntoja, ilmoitti herra Matsunaga, että ulkoministeriöön oli äskettäin asetettu pieni komitea asiaa perinpohjaisesti tutkimaan. Kun tällöin lausuin toivomuksen, että allekirjoittamisesta ehkä jo ensi vuoden yleiskokouksessa tulisi tosi, huomautti hän että Japanin asema mainitussa suhteessa oli muihin valtioihin verrattuna erikoisluonteinen sekä että asia tulee vaatimaan pitkiä valmisteluja ja kaksinpuolista harkintaa, joten voisi kulua kymmenenkin vuotta ennenkuin se lopullisesti selviäisi. En välittänyt kysyä mitä hän oikeastaan tarkoitti Japanin aseman erikoisluontoisuudella yllämainitussa suhteessa, mutta arvelen hänen lähinnä ajatelleen Kiinan ja Japanin intressejä Mantshuriassa.

Ministeri Matsunaga sanoi lopuksi, että kaikki edelläsanomansa oli hänen yksityisiä mielipiteitään, jotka eivät millään tavalla sitoneet hänen hallitustansa sekä että antamansa tiedot olivat täysin luottamuksellisia. Edellämainitusta yleisestä varauksesta huolimatta ovat kuitenkin sekä hänen arvovaltainen asemansa ministeriössä että hänen asiantuntijaominaisuutensa juuri näillä aloilla takeina siitä, että myös Japanin hallitus tulee omaksumaan edellä esitetyt mielipiteet.

Keskustelustani herra Matsunagan kanssa lähetin Herra Ulkoasiainministerille salasähkeen N:o 31, jonka sisältöä kuitenkin en tahdo tässä toistaa, syystä että ajan voittamiseksi olen pakotettu lähettämään tämän raportin Siperian kautta.

Kaarlo W. Ahlman

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA: _____

Ministeri Winkelmannin rap. no 5.

Tobias.

20/9-30

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N:o 129

Tokiossa 10 päivänä syyskuuta 1930.

MINISTERIÖ		
6/251	1030	
29/9.30		
RYH.		ASIA
5	C15.	

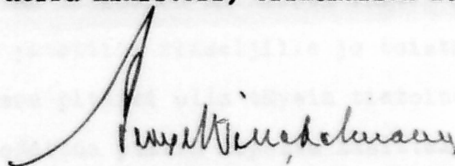
Herra Ministeri,

Herra Ministerille lähetän tämän ohella kunnioitta-
vimmin Tokion lähetystön raportin No 5 viitenä kappaleena.

Raportin otsake on:

Lontoon laivastopakti ja Japani III.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
ym. ym. ym.

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI SYYSKUUN 10 P:LTÄ 1930 N:O 5.

KÄSITTELYSTÄ		STERIO	
6/25/30	ad.	10	8
29/9.30	?	LAL	
5	C15.		

Lontoon laivastopakti ja Japani, III.

Vaikka sekä Englanti että Amerikka jo aikoja sitten ovat ratifioineet Lontoon laivastopaktin, puuttuu siitä yhä edelleen Japanin ratifiointi. Tämä viivytyks on alkanut herättää yhä enemmän hermostusta ei ainoastaan hallituspiireissä, jotka lähinnä ovat vastuussa paktin ratifioimisesta, vaan myöskin sanomalehdissä ja suuressa yleisössä, jotka melkein poikkeuksetta ovat suopeita paktille. Hermostus kohdistuu Privy Counciliin, jonka käsiteltävänä sopimus opastavan lausunnon antamista varten keisarille tätä nykyä on. Sopimus jätettiin konseljille jo toista kuukautta sitten, mutta vaikka sen pitäisi olla täysin tietoinen siitä että koko maa jännityksellä odottaa paktin nopeata käsittelyä, jotta tämä niin paljon kuohuntaa yhteiskunnassa herättänyt kysymys saataisiin mahdollisimman pian päiväjärjestyksestä pois, ei konselji näy lainkaan välittävän noista toivomuksista, vaan on se alusta pitäen yliolkaisuudellaan ja hallituksen nöyryyttämistä tarkoittavalla menettelyllään koettanut, mikäli mahdollista, hidastuttaa asian käsittelyä. Esitettäköön tässä muutamia kuvaavia esimerkkejä konseljin menettelytavoista. Heti kun sopimus oli sille jätetty, järjestäytyi sen puhemiestistö ja sihteeristö komiteaksi, joka ryhtyi paktia tarkastamaan. Tämä tarkastus ei kuitenkaan kohdistunut sopimuksen asialliseen sisältöön, vaan itse sopimustekstiin. Työkenneltyään kaksi viikkoa ilmoitti komitea suurin elein löytäneensä tekstistä eräitä painovirheitä sekä havainneensa kielenkäytön

japanilaisessa tekstissä aivan liian rahvaanomaiseksi "vulgar", väittäen myös englanninkielisessä tekstissä olevan toivomisen varaa. Tämä julkilausuma oli tarkoitettu nimenomaiseksi "prikka-ukseksi" ulkoministerille, joka lähinnä on vastuussa ulkoministeriössä toimitetuista sopimusteksteistä. Säkähämättä lainkaan hyökkäyksiä ulkoministeri vastauksessaan huomautti, että muutamman painovirheen löytyminen niinkin laajoista teksteistä kuin nyt oli kyseessä riippui yksinkertaisesti siitä ettei ulkoministeriökään ollut erehtymätön, sekä, myöntäen yhdessä traktaattiosaston päällikön kanssa olevansa vastuussa japaninkielisestä tekstistä, väitti täysin hallitsevansa äidinkieltään, myöskin sen hienoimmissa vivahduksissa, joten hän selitti olevansa valmis vaikkapa tekemään harakirin, jos puolueettomat asiantuntijat tulisivat siinä suhteessa samaan tulokseen kuin komitea.. Mitä sitten englanninkieliseen tekstiin tuli, mainitsi hän aivan lyhyesti, että koska se oli kelvannut sekä Englannille että Amerikalle, luulisi sen kelpaavan myöskin Japanille. Vastaus kokonaisuudessaan oli laadittu verrattain yliolkaiseen muotoon, ollen siihen sisältyvä uhka harakiiristä sävyltään lähinnä ivallinen. Ulkoministeri on nimittäin sekä tavoiltaan että mielipiteiltään hyvin länsimaalaistunut ja vieraantunut aitojapanilaisista perinnäistavoista, jota seikkaa sellaisissa vanhoillisissa piireissä kuin Privy Councilin keskuudessa hänelle ei suinkaan lueta ansioksi. Kun mainittu komitea edelleen pyysi saada nähtäväkseen sen lausunnon, jonka Korkein Sotaneuvosto oli paktista toimittanut suoraan keisarille, vastasi ^a pääministeri pyyntöön verrattain tylästi, että koska asiakirja sisälsi sotilassalaisuuksia, ei sen esittäminen voinut tulla kysymykseen. Kun sitten konselji, yritettyään turhaan keksiä lisää

keinoja asian viivyttämiseksi, oli pakoitettu ryhtymään asiallisesti käsittelemään sopimusta, päätti se asettaa yhdeksän miehen komitean sen valmistavaa käsittelyä varten. Komitean kokoonpanoa odotettiin suurella mielenkiinnolla, sillä vaikkakin suurin osa konseljin jäsenistä suhtautui vihamielisesti nykyiseen vapaamieliseen hallitukseen, oli konseljissa kuitenkin muutamia, lähinnä sen taitavimmat diplomaatti- ja juristijäsenet, jotka kannattivat hallitusta ja sen yleistä politiikkaa. Kun sitten komitea viikon miettimisen jälkeen asetettiin, herätti sen kokoonpano yleistä suuttumusta. Vaikka sopimuksen laatu jo olisi edellyttänyt, että sekä diplomaattinen että juridinen taito ja kokemus olisivat olleet komiteassa edustettuna, vältettiin tarkasti hallitukselle suopeiden jäsenten nimittämistä siihen ja komiteaan nimitettiin melkein yksinomaan ikäloppuja kenraaleja ja amiraaleja, jotka jo aikaisemmin olivat julkisuudessa esiintyneet paktia vastaan. Puheenjohtajaksi tuli tunnettu "hallitusten kaataja", vanha ja lahjakas valtiomies, kreivi Ito, joka jo Kiinan sodan aikana näytti huomattavaa osaa rauhanneuvotteluissa. Se oli nimittäin hän, joka salasi hallituksen muutetut ohjeet myöntyä Kiinalle lievempiin rauhanehtoihin, onnistuen myös jyrkällä esiintymisellään pakottaa kiinalaiset hyväksymään Japanin alkuperäiset, heille huomattavasti epädullisemmat rauhanehdot. Kreivi Iton taitavalla johdolla tämä komitea, jonka jäsenten keski-ikä on yli seitsemänkymmenen, nyt tilaa istuntoihinsa hallituksen jäseniä,

x)

Valitettavasti on ulkoministeri äkkiä pahanlaisesti sairastunut sappirakkotulehdukseen ja, ollen vuoteen omana, ei hän lähiaikoina voi olla läsnä konseljissä puolustamassa paktia, joka asialle on suureksi vahingoksi.

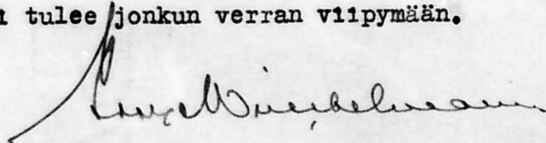
asettaen heidät mitä ankarimman ristikuulustelun alaisiksi edesottamisistaan Lontoon paktin yhteydessä. Vaikkakin komitean neuvottelua pidetään visusti salassa (kerrotaan istuntosalin avaimenreijätkin tukitun), on niistä kuitenkin vuotanut ainakin sen verran, että meriministeri Takarabe, jonka aseman kestättömyyttä jo useamman kerran olen raporteissani kosketellut, on pahasti puhunut itsensä ristiin.

Milloin konselji saa sopimuksen loppuun käsitellyksi, siitä ei vielä ole mitään tietoja. Jos on perää väitteissä, että se, paitisi sopimusta, aikoo ottaa ohjelmaansa myös kysymykset hallitusmuodon tulkinnasta, mikäli koskee korkeinta käskyvaltaa armeijan ja laivaston suhteen, sekä uuden täydennetyt laivasto-ohjelman luomisesta paktin puitteissa niillä aloilla, lähinnä ilmailuvoimien suhteen, joihin paktin määräykset eivät ulotu, voi asian ratkaisu helposti lykkäytyä myöhäiseen syksyyn.

Olen tahtonut kertoa näinkin seikkaperäisesti tällaisista yksityiskohdista, jotta niistä kuvastuisi, minkälaisiin keinoihin tämä keskiaikaa hyvin muistuttava konselji katsoo voivansa turvautua saboteeratessaan kansakunnan yleistä mielipidettä. Tämöinen menettely ei nimittäin ole mitään muuta kuin suoranaista kiusantekoa, joka kuitenkin hallitukselle voi tuottaa arveluttavia seurauksia, sillä varsin todennäköistä on että konselji lausuntonsa yhteydessä tulee esittämään syytöksiä hallitusta vastaan muka perustuslainvastaisesta menettelystä sen johdosta, että se katsoo jo nyt käyneen ilmi, ettei hallitus, antaessaan lopulliset ohjeet Japanin valtuuskunnalle Lontoossa, ollut hankkinut niille meriesikunnan suostumusta, seikka jonka pääministeri kiistää, väittäen meriesikunnan päällikön antaneen ainakin epäsuoran suostumuksensa niille.

Mutta konseljin menettely on myös johtanut muunlaisiinkin, konseljille itselleen varsin odottamattomiin seurauksiin. On nimittäin viime aikoina yhä yleisemmin alkanut sanomalehdistössä esiintyä vaatimuksia konseljin lakkauttamista tarkoittavien muutosten aikaansaamisesta valtiosääntöön. Tällaisten muutosten läpivieminen tulisi tietysti kysymään paljon aikaa ja kohtaamaan ankaraa vastustusta vanhoilliselta taholta, eikä vähintään konseljin omien jäsenten puolelta, jotka tätä nykyä nauttivat noin 130.000 markan vuosipalkkaa hyvin vähäisestä työmäärästään. Tällaisten mielipiteiden esiintymistä julkisuudessa on kuitenkin pidettävä ajan merkkinä siitä, että vapaamieliset pyrkimykset alkavat saada ymmärtämystä myöskin tässä yhteiskunnassa.

Sopimuksen lopulliseen kohtaloon tämä hännäily ei kuitenkaan tule vaikuttamaan. Samat seikat, jotka Lontoon neuvotteluissa johtivat siihen että Japani, kaikesta vastustuksestaan huolimatta, allekirjoitti sopimuksen, tulevat nytkin johtamaan siihen että Japani tulee sen ratifioimaan. Menettelyllään konselji voi aikaansaada ainoastaan sen, että ratifiointi tulee jonkun verran viipymään.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA: _____

Ministeri Winckelmannin rap. no 6.

Tokio.

29/9 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Tokiossa 29 päivänä syyskuuta 1930.

N:o 147.

7/25/30		
14/10.30	2	LEL
5	C15	

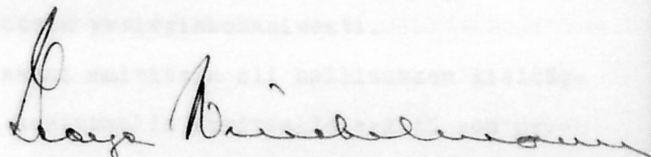
Herra Ministeri,

Herra Ministerille lähetän tämän ohella kunnioitta-
vimmin Tokion lähetystön raportin N:o 6 viitenä kappaleena.

Raportin otsake on:

Lontoon laivastopakti ja Japani IV.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioituk-
seni vakuutus.

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
ym. ym. ym.

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI SYYSKUUUN 29 P:LTÄ 1930 N:o 6.

SUOMEN LÄHETYSTÖ		
7/251 P. 10 20		
19/10-30	5	6.
	5	C15
		ASIA

Lontoon laivastopakti ja Japani IV.

Tämän raportin saapuessa perille on Japani vihdoinkin ratifioinut Lontoon paktin. Istunnossaan lokakuun 1 päivänä tulee Privy Council puoltamaan keisarille paktin hyväksymistä, minkä jälkeen sen muodollinen ratifiointi tulee tapahtumaan lähipäivinä. Että näin tulisi käymään ei myöskään ollut mikään yllätys, muu ratkaisu tuskin oli odotettavissakaan kaikista niistä vaikeuksista huolimatta, joita laivastopiirit ja Privy Council kilvan olivat koettaneet asettaa paktin hyväksymiselle, mutta se tapa, jolla konselji teki täyskäänteensä, on tšekäläisille oloille niin kuvaava, etten malta olla siitä kertomatta verrattain yksityiskohtaisesti.

Kuten viime raportissani mainitsin oli hallituksen kieltäytyminen luovuttaa konseljin asettamalle komitealle eräitä sen pyytämiä selvityksiä paktin kanssa hyvinkin läheisessä yhteydessä olevista seikoista, tehnyt hallituksen ja konseljin välit erinomaisen kireiksi. Komitean puheenjohtaja olikin jo julkisesti lausunut, ettei komitealla näin ollen ollut muuta neuvoa kuin ehdottaa, että konselji ilmoittaisi keisarille ei voivansa jatkaa paktin käsittelyä koska hallitus, salaamalla erinomaisen tärkeitä asiaan vaikuttavia tietoja, oli tehnyt konseljille mahdottomaksi suorittaa sille hallitusmuodon mukaan kuuluvan tehtävän. Jos konselji olisi hyväksynyt tällaisen lausunnon, olisi se tietänyt joko paktin hylkäämistä ja hallituksen kaatumista tai konseljin kaikkien jäsenten vapauttamista toimistaan. Kummassakin tapauksessa olisivat seuraukset olleet arva-

mattomat. Optimistit tosin väittivät, ettei komitean uhkauksia pitäisi ottaa niin vakavasti, sillä sekä Parisin paktin että kiinalais-japanilaisen tullitariffisopimuksen yhteydessä oli pidetty samanlaista melua, sen johtamatta kuitenkaan mihinkään negatiivisiin tuloksiin, mutta ulkoministeriössäkin, jossa kävin tilannetta utelomassa, myönnettiin avoimesti, että tilanne oli hyvin vakava, joskaan ei samassa määrin paktille kuin hallitukselle. Epäiltiin nimittäin, että komitean lausuntoon tulisi liittymään vakava syytös hallitusta vastaan perustuslainvastaisesta menettelystä. Tilanne oli kovin jännittynyt sinä päivänä, jolloin komitealla piti olla viimeinen ratkaiseva istuntonsa. Mutta saman päivän iltana koko Tokio nauropi. Komitea oli nimittäin, vastoin kaikkia olettamuksia, ei ainoastaan yksimielisesti päättänyt puoltaa paktin hyväksymistä ilman mitään varauksia, vaan myöskin olla lausumatta minkäänlaista hallitukseen kohdistuvaa moitetta. Yleinen mielipide, joka melkein kauttaaltaan koko ajan on ollut paktille suojea, oli aivan ymmällään tästä äkillisestä kannanmuutoksesta, voimatta sitä millään järkevällä tavalla selittää ja hallitusta kannattava sanomalehdistö kiiruhti puolestaan selittämään, että se oli hallituksen suoraviivainen ja taipumaton menettely, joka oli saavuttanut loistavan voiton ja palauttanut hallitusvallan auktoriteetin, jota konselji viime vuosina oli pahasti järkyttänyt. Viimemainitussa selittelyssä voi tosin olla sen verran perää, että hallituksen päättäväinen ja itsepintainen suhtautuminen jossakin määrin imponeerasi konseljiin, joka viime vuosina oli tottunut sitä syvästi kumartaviin hallituksiin, mutta ratkaisevat tekijät olivat kyllä muualla, ollen ne seuraavat:

1) Niistä vanhoista, koko kansakunnan luottamusta nauttivista valtiomiehistä (n.k. genro'ista), jotka olivat mukana luomassa Japa-

nin nykyisen suurvalta-aseman, on elossa enää ainoastaan yksi, nimittäin ruhtinas Saionji. Häinkin lähentelee jo 100 vuotta (synt. 1837) ja on vetäytynyt pois aktiivisesta politiikasta, mutta on sekä ruumiin- että hengenvoimiltaan täysin virkeä. Hänen asemansa on sellainen, ettei mitään tärkeämpää asiata ratkaista kysymättä ensin hänen mielipidettään, eikä mitään asiata myöskään ratkaista vastoin hänen mielipidettään. Kun hallituksen asema, kuten edellä on kerrottu, kävi kovin kriitilliseksi ja kun yleisesti huhuttiin ruhtinas Saionjin olevan suoepa paktille, päätti pääministeri käyttää tätä valttia hyväkseen. Hän matkusti ruhtinas Saionjin maatilalle ja, selostaen hänelle tilanteen, pyysi häntä saattamaan julkisuuteen käsitteensä asiasta. Ruhtinas Saionji oli tällöin antanut ymmärtää, että hän kannatti paktin hyväksymistä, minkä tiedon pääministeri kohta kiiruhti tiedoittamaan julkisuuteen. Kun sitäpaitsi tiedettiin myös kreivi Makinon, Lord Keeper of the Privy Seal, jota pilalla kutsutaan varagenrokksi ja jota pidetään n.k. hovikamarillan johtajana, olevan paktin puolella, oli sitä tukemassa sellaiset voimat, että mahtavan Privy Councilinkin oli alistuttava.

2) Ei liene epäilystäkään, etteiko jo Lontoossa harjoitettua painostusta olisi täällä jatkettu paktin ratifioimiseksi. Tavan takaa on lehdissä nähty uutisia että Englannin suurlähettiläs (Amerikan uusi suurlähettiläs on vasta muutamia päiviä sitten saapunut tänne) on tuntikausia istunut ulkoministerin luona ja että keskustelu todennäköisesti on koskenut Lontoon paktin ratifioimista.

3) Yhä kiinteämmät huhut siitä että jos Privy Council hylkäisi paktin, hallitus, hovikamarillan tukemana, ryhtyisi alotteeseen sellaisen muutoksen aikaansaamiseksi hallitusmuotoon, joka huomattavasti rajoittaisi konseljin nykyisiä valtuuksia.

4) Hallituksen salainen lupaus laivastopiireille käyttää siitä arvioidusta säästöstä, 550 ~~5~~ 600 miljoonasta yenistä, jonka paktin ratifiointi on laskettu tuottavan vuoteen 1936 mennessä, 450 miljoonaa yeniä laivaston, lähinnä merilentovoimien, vahvistamiseksi, joihin viimeainittuihin paktin vaikutukset eivät ulotu. Summan suuruutta en kuitenkaan vielä ole saanut tarkistetuksi.

5) Yleinen mielipide, joka hurskaassa toivossa, että säästöt suurimmalta osaltaan tullaan käyttämään verohuojennuksiin, jonka pääministeri myös jo Eduskunnan koossaollessa viime keväänä kiirehti lupaamaan, on koko ajan painostanut paktin hyväksymistä.

Edelläluetellut seikat ovat käsittäkseni olleet määrävinä konseljille sen tehdessä odottamattoman täysikäännöksensä. Ei voitane kieltää sitä, että hallitus on saavuttanut huomattavan voiton, mikä voitto kuitenkin Eduskunnan pian kokoontuessa ehkä voi muuttua Pyrrhus voitoksi, kun hallituksen, esittäessä budjettiehdotuksensa, on paljastettava, aikooko se täyttää lupauksensa säästöjen käyttämiseksi verohuojennuksiin, vai lisävarusteluihin, Lontoon paktia kiertämällä. Mutta hallitus on joka tapauksessa saavuttanut huomattavan periaatteellisen voiton siinä, että se, taistelussaan edesvastuutomia voimia vastaan, on vahvistanut arvovaltansa, joskin senkin puolustautuessaan on ollut pakko turvautua voimiin, joita länsimaa-lainen parlamenttarismi ei missään tapauksessa voisi hyväksyä.

Antti Oksanen

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N:o 152.

Tokiossa 8 päivänä lokakuuta 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 7/251/ae. N. 1020		
23/10-30	9	LIT.
RYHMÄ	OPASTO	ASIA
5	C 10.	

U l k o a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e

Viime syyskuun 29 p:nä päivättyyn raporttiini N:o 6 on kiireessä saada raportti ajoissa postatuksi pujahtanut virhe, jonka korjaamiseksi ennen raportin mahdollista jakelua pyydän Ministeriön suosiollista toimenpidettä.

Raportin alussa sanotaan nimittäin Englannin ratifioineen Lontoon laivastopaktin. Tarkoituksena oli kuitenkin sanoa, että sittenkun Englannin parlamentti oli hyväksynyt paktin, oli tämä seikka miltei samanveroinen kuin jos Englanti olisi ratifioinut sen."

Asiainhoitaja:

Henry Wilhelmsen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA: _____

Ministeri Winkelmannin rap. no 7.
Tokio.

25/10 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N:o 170.

Tokiossa 25 päivänä lokakuuta 1930.

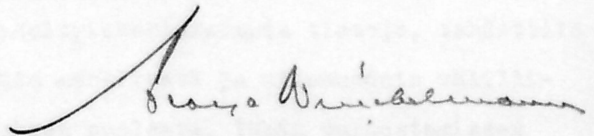
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
8 25 / 10 1930		
12/10-30	3	111
RUMMA	OSASTO	AKIA
5	C15,	

Herra Ministeri,

Herra Ministerille lähetän tämän mukana kunnioittavim-
min Tokion lähetystön raportin N:o 7 viitenä kappaleena. Rapor-
tin otsake on:

Lontoon paktin jälkimaininkeja.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioituk-
seni vakuutus.

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

ym.

ym.

ym.

8/25/30		
12/4-30	3	111
5	CIS	

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI LOKAKUUN 25 P:LTÄ 1930 N:o 7.

Lontoon paktin jälkimaininkeja.

Lontoon paktin ratifiointi täällä on nyttemmin, kuten tunnettua, tapahtunut tosiasia. Privy Councilin tehtyä kokouksensa ja päätettyä tämän kuun 1 p:nä yksimielisesti puoltaa keisarille paktin hyväksymistä, joskin hyvin happamalla motivoinnilla, keisari ratifioi sen jo seuraavana päivänä. Ratifioimiskappale, joka jo jonkun aikaa oli ollut valmiiksi painettuna, voitiinkin sen johdosta heti toimittaa pikalaivalla Amerikan länsirannikolle, josta amerikkalaiset sotilaslentäjät^{x)} hallituksensa määräyksestä kuljettivat sen New Yorkissa odottavalle Leviathanille erään amerikkalaisen diplomaatin huostaan, joka edelleen toi sen Lontooseen. Kaikilla näillä varusteluilla, joista lehdet sisälsivät mitä yksityiskohtaisimpia tietoja, tahdottiin ilmeisesti painostaa ratifioinnin merkitystä ja niinmuodoin välillisesti tehdä propagandaa hallituksen puolesta. Tähän mainostamiseen liittyy myöskin pääministerin radiopuhe ensi maanantaina, jos kohta-kin hän siinä suhteessa ainoastaan seuraa presidentti Hooverin ja Englannin pääministerin esimerkkiä.

Ensimmäinen näkyvä seuraus paktin ratifioimisesta oli meriministerin, amiraali Takaraben ero, joka järjestettiin vähemmässä kuin 24 tunnissa siitä kun keisari oli allekirjoittanut ratifioimiskappaleen. Kuten aikaisemmista raporteistani käy ilmi, on amiraali Takaraben asema koko ajan ollut erinomaisen vaikea. Toiselta puolen on hänen, ansioi-

x)

Kuten tunnettua tuotui toinen mainituista lentäjistä lumimyrskyyntä matkan varrella, ei kuitenkaan se niistä, joka koneessaan kuljetti paktin.

tuneena ja laivastopiireissä suurta luottamusta nauttivana meriupseerina, ollut valvottavana, ettei laivaston nykyisiä voimasuhteita heikennetä, mitä paktin hyväksyminen riidattomasti tietää, siinä kun luovutaan siitä suhdeluvusta, etupäässä Japanin ja Yhdysvaltojen laivastojen välillä, josta täällä viime aikoina on pidetty tiukasti kiinni. Toiselta puolen taas on hänen hallituksen jäsenenä ollut puolustettava hallituksen politiikkaa, joka, keinoilla, miltei millä hyvänsä, etupäässä rahallisista syistä, piti paktin aikaansaamista välttämättömänä. Hänen eronsa, jota tietysti motivoitiin kivullosuudella, on katsottava, osaksi jonkunlaiseksi vastapainoksi niille monille uhreille laivaston johtomiesten keskuudessa, joita paktin hyväksyminen oli vaatinut ja joissa erottamisissa hän oli myötävaikuttanut tärkeänä tekijänä, osaksi seurauksena itseensä kohdistamastaan kritiikistä sen johdosta että hän oli antanut poliittisten näkökohtain taivuttaa itsensä valtuuskunnan jäsenenä Lontoossa allekirjoittamaan laivastomiehen näkökannalta varsin arveluttavan sopimuksen. Kuinka vaikea hänen asemansa viime aikoina on ollut, osottaa myös se seikka, että hän parhaansa mukaan on kannattanut laivastopiirejä heidän pyrkimyksissään saada paktin tuottamat säästöt käytetyiksi laivaston täydentämiseksi sellaisilla yksiköillä, joihin paktin vaikutukset eivät ulotu, s.t.s. merilentokoneilla ja 600 tonnia pienemmillä vedenalaisilla. Tämä laivaston täydennyskysymys, joka vielä on ratkaisematta, tulee olemaan vaarallisena kompastuskivenä myös uudelle meriministerille, joksi nimitettiin asiantuntijana Japanin valtuuskunnassa Lontoon konferenssissa mukana ollut amiraali Abo ja jonka väitetään jyrkästi vastustaneen Reed-Matsudaira kompromissin hyväksymistä myös sillä uhalla että koko konferenssi olisi päättynyt fiaskoon, vaikkei hän, ollen vaan asiantuntijana, saanut ääntänsä kuuluville. Hänen Lontoossa osottamansa jyrkkyys selittää myös sen riemun, millä laivastopiirit ottivat vastaan hänen nimityksensä meriministeriksi.

Ellei kysymyksessä Lontoon paktin tuottamien säästöjen käyttämisestä onnistuta aikaansaamaan kompromissia, voi tästäkin kysymyksestä koitua hallitukselle yhtä ^{tuhoisia} ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ seurauksia, kuin mihin paktin hylkääminen olisi johtanut. Länsimaisesti hallituissa maissa tämä olisi aivan käsittämätöntä, mutta kun ottaa huomioon, että meriministerin salkun haltijana tulee olla amiraali, voi tapahtua, kuten viime aikoina jo kahdesti on tapahtunut, nimittäin että laivastopiirit, ellei ne saa muulla tavoin vaatimuksiaan läpiajetuiksi, julistavat sanotun salkun blokaadiin, jolloin ei ole muuta ulospääsyä kuin koko hallituksen väistyminen. Nykyinen tilanne säästökysymyksessä ei myöskään ole hallitukselle kovin valoisa. Meriesikunta vaatii, että laaketuista säästöistä, noin 520 miljoonasta yenistä, 508 miljoonaa on käytettävä laivaston täydentämiseksi, kun taas valtiovarainministeriö, jolla on suunnattomia vaikeuksia saada budjetti tasapainoon, tahtoo varata ainoastaan ~~348~~ miljoonaa yeniä puheenalaiseen tarkoitukseen sekä käyttää loput verohuojennuksiin, joista pääministeri jo Eduskunnan viime istunnossa kiiruhti antamaan juhlallisen lupauksen. Miten tämä kysymys saadaan ratkaistuksi, tuottamatta kohtalokkaita seurauksia hallitukselle, riippuu paljon uuden meriministerin tahdikkaisuudesta.

Viime raportissani mainitsin myöskin, että Privy Councilin paktin käsittelyssä hallitusta vastaan osottama uhmailu oli herättänyt suunnitelmia, jotka tarkoittavat konseljin nykyisten valtuuksien huomattavaa rajoittamista. Näitä suunnitelmia ei kuitenkaan vireillepantu hallituksen, vaan konseljin vähemmistön taholta. Vaikkakaan heidän aloitteensa tällä kertaa ei johtanut oleellisempiin parannuksiin, onnistuttiin kuitenkin asioiden käsittelyjärjestyksessä ajaa läpi eräitä muutoksia, jotka tekevät mahdolliseksi konseljin vapaamieliselle vähem-

mistöille estää sitä salaista peliä, jota eräät konseljin vaikutusval-
taiset jäsenet häiriintymättä tähän asti ovat voineet harjottaa, mutta
tämäkin saavutus on omiaan uurtamaan tietä myöhemmille, pitemmälle
tähntäville uudistuksille.

Arvo Winberg

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C15.

ASIA: _____

Ministeri Finckelmannin laj. no 8 -

Tobias

15/11 1980.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESICKNING

N:o 188.

Tokiossa, 15 päivänä marraskuuta 1930.

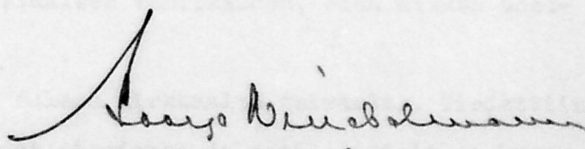
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 9 1251 Re E. 1930		
1/12.30	9	LII
AFRIKKA	OSASTO	ASIA
5	C15.	

Herra Ministeri,

Herra Ministerille lähetän tämän ohella kunnioittavimmin Tokion lähetystön raportin N:o 8 viitenä kappaleena. Raportissa on seuraavat otsakkeet:

- I. Murhayritys pääministeriä vastaan.
- II. Suomalaisen urheilijain kutsuminen Japaniin.
- III. Japanin laivaston täydentämishjelma.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioituksen vakuutus.

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

ym. ym. ym.

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI MAFFRASKUUN 1930 No 1.

ULKOASIANMINISTERIÖ

9/25/1930

12.30

RYHMÄ

OLUO

ASIA

I Murhayritys pääministeriä vastaan.

5

C15

Kun pääministeri Hamaguchi tänä aamuna saapui tšekäläiselle rautatieasemalle matkustaakseen suuriin sotilasmanöövereihin, ampui eräs väkijoukossa seisova nuori mies aivan vierestä häntä vastaan revolverinlaukauksen, joka pahasti haavoitti häntä vatsaan. Kaaduttuaan tunnottomana asemasillalle, kannettiin hänet aseman odotussaliin. Sittenkun täällä hänen heikon tilansa vuoksi oli toimitettu verensiirto, jota varten hänen poikansa asetantui käytettäväksi, kuljetettiin hänet keisarilliseen sairaalaan, jossa leikkaus heti toimitettiin. Hänen tilansa on hyvin vakava, mutta lääkärit arvelevat hänen jäävän henkiin jos hän onnellisesti sivuuttaa ensimmäisen vuorokauden, eikä mitään odotamatonta tule väliin.

Murhayritys tuli kuin salama kirkkaalta taivaalta. Tiedettiin kyllä, että eräät äärimäiset oikeisto- ja sotilaspiirit jo kauan ovat olleet tyytymättömiä nykyisen hallituksen vapaamieliseen rauhanpolitiikkaan. Lähinnä on tämä tyytymättömyys kohdistunut pääministeriin, joka sekä Lontoon paktin hyväksymisessä että sotilasmäärärahoja vähennettäessä on jyrkästi ajanut tahtonsa läpi, tietoisena siitä että maan kurja taloudellinen tila ei salli liikoja varusteluja. Ei oltu kuitenkaan odotettu, että tämä tyytymättömyys olisi ilmennyt väkivaltaisuuksien muodossa, mutta murhayritys pääministeriä kohtaan on valitettavasti ilmeisenä todistuksena siitä että tämä suunta on nyttemmin passiivisesta vasta-

rinnasta siirtynyt aktivistisiin tekoihin. Vaikkakin tutkimukset vielä ovat aivan alkuasteellaan, on kuitenkin jo todettu, että murhayrityksen tekijä on n.k. isänmaallisen liiton (patriotic association) jäsen ja kohdistetaan tutkimukset nyt lähinnä mainitun liiton toimintaan.

Mitä vaikutuksia tällä murhayrityksellä voi olla Japanin sisäpoliittiseen tilanteeseen on vielä ennenaikaista ennustaa, mutta sen verran uskaltanee kuitenkin olettaa, että jos pääministerin kuolema tulee olemaan seurauksena murhayrityksestä, se poliittinen rauhantila, joka kaiken Lontoon paktin yhteydessä olleen kuohunnan tauottua jo näytti vakiintumisoireita, taas on vaarassa häiriintyä.

Useat viikkokokoukset kilpailijain Suomessa, ovat jatkaneet aktiivisesti laajoja, rikkaasti kivitettuja aloitaksia sisäpoliittisista ja Suomen oloista yleensä, joissa ei käsitellä mitään poliittisluontoisia lausuntoja.

Kokoukset mainitsenankin eivät ovat myös osallista vaikuttaneet siihen että urheilijajoukkoon palattua kotiin kukaan ryhtyttiin puhailaan vastakkain ja vaikka toivottu vastavirta kysyy suunnatonta rahastusta (on laskettu kukaan vieras tulevan kokouksen kuluille 2.000 markkaa eli noin 40.000 markkaa) kehittyväksi suunnitelmaksi niin nopeasti että sinulle ja silon ilmoitettiin asiaa olevan selvää. Vaikkakin virallinen päätös tällaisen tekemisen vastä ei ole puolivälissä kokouksen urheiluliittojen keskustelunsa kokouksessa, kokoukset eivät olekaan olleet yhtäkkiä heti kokouksen kokoukselle, koska virallinen päätös on vain symbolista lausua ja asia ei ole tosiasiallisesti jo on ratkaistu, kokouksen virallista kutsua ei

vielä voida lähtetä.

Yksityisesti on nimillä ilmoitetta, että kutsu tulee tarkoittaa

II Suomalaisien urheilijain kutsuminen Japaniin.

Se vastaanotto, jonka viime kesänä Suomessa käyneet japanilaiset urheilijat maassamme saivat, on täällä herättänyt mitä suurinta tyytyväisyyttä. Palattuaan matkalta kävi joukkueen johtaja Luonani erikoisesti kiittämässä kaikkea siitä ylitsevuotavasta vieraanvaraisuudesta, jonka hän sanoi niin monessa muodossa Suomessa osotetun heille. Hän lisäsi, että vaikka he olivat sanojulla matkallaan käyneet useimmissa Euroopan maissa, ei heillä mistään maasta ollut niin miellyttäviä muistoja kuin Suomesta. Myös tšekkiläiset sanoma-, urheilu- ja aikakauslehdet, jotka mitä suurimmalla kiinnostuksella seurasivat viimekesäisiä kilpailuja Suomessa, ovat jällempäinkin sisältäneet laajoja, rikkaasti kuvitettuja selostuksia mainituista kilpailuista ja Suomen oloista yleensä, joissa ei sätetty mitään mairittelevimpia lausuntoja.

Edellä mainitsemani seikat ovat myös osaltaan vaikuttaneet siihen että urheilijajoukkueen palattua kotiin kohta ryhdyttiin puuhailemaan vastakäyntiä ja vaikka tuollainen vastavierailu kysyy suunnattomia rahasummia (on laskettu kunkin vieraan tulevan maksamaan isännille 2.000 yeniä eli noin 40.000 markkaa) kehittyivät suunnitelmat niin nopeasti että minulle jo eilen ilmoitettiin asian olevan selvän. Vaikkakin virallinen päätös tullaan tekemään vasta ensi kuun puolivälissä tšekkiläisten urheiluliittojen keskustoimikunnan kokouksessa, katsoin aihetta olevan asiasta heti sähköttää Herra Ministerille, koska virallinen päätös on vain muodollista laatua ja asia siis tosiasiallisesti jo on ratkaistu, joskaan virallista kutsua ei

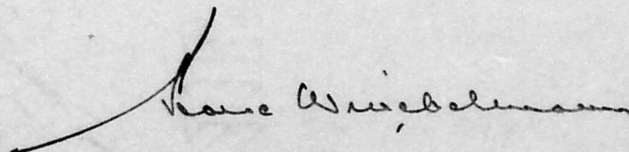
vielä voida lähettää.

Yksityisesti on minulle ilmoitettu, että kutsu tulee tarkoittamaan maastottelua, johon osallistuisi 15 suomalaista urheilijaa, että ottelu on ajateltu pidettäväksi ensi vuoden lokakuussa, mutta, jos aika, syystä tai toisesta, ei sopisi, voitaisiin siitä neuvotella ja ottelu järjestää aikaisemminkin, esim. ensi vuoden toukokuussa, sekä että täällä pantaisiin suurta arvoa jos esim. Nurmi, veljekset Järvinen, Penttilä, Paavo Yrjölä ja Tolamo voisivat osallistua suomalaiseseen joukkueeseen.

Olen tahtonut edelläkolevasta Herra Ministerille ajoissa ilmoittaa, toivossa, että Herra Ministeri antaisi mahdollisimman tehokkaan kannatuksensa suunnitelman toteutumiselle suomalaisella taholla. Olen vakuutettu siitä, että suomalaisen urheilijavalioujoukon jo saapuminen, mutta ennen kaikkia sen menestyksellinen kilpaileminen täällä olisi mitä parhaita Suomen tunnetuksi tekemistä tässä maassa, jossa maaperä ystävälliselle lähentymiselle on kiitollinen.

III. Japanin laivaston täydentämishjelma.

Se voimainmittely, jota täällä useampien viikkojen aikana on käyty valtiovarain- ja meriministeriön välillä laivaston täydennysohjelmasta Lontoon paktin tultua hyväksytyksi, on nyttemmin molemmipuolisten sovittelujen jälkeen saatu päättyneeseen. Meriministeriön alkuaan vaadittua ~~XXXXXXXXXXXX~~ käytettäväksi 6 vuoden aikana yhteensä 508 milj. yeniä Lontoon paktin vaarantaman puolustuskuntoisuuden pelastamiseksi ja valtiovarainministeriön tarjottua 348 milj. yeniä, on nyttemmin sovittu 394 milj. yeniä (noin 8 miljardia Smk.), josta kuitenkin ensi vuonna tullaan käyttämään ainoastaan 9 milj. yeniä. Varat sijoitetaan pääasiallisesti pienempien risteilijöiden, vedenalaisten ja merilentolaivueiden rakentamiseen sekä taistelulaivojen modernoimiseen. Koska Lontoon paktin vaikutukset eivät ulotu tämän laatuisiin rakennustöihin on tämä ohjelma mahdollinen, rikkomatta sopimuksen määräyksiä. Sopii kuitenkin ihmetellä, ettei julkisuudessa ole näkynyt ainoatakaan lausuntoa näitä suunnitelmia vastaan, jotka ovat selvässä ristiriidassa paktin hengen kanssa ja sen määräysten ilmeistä kiertämisestä.

Hans Wieselmann

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15

ASIA:

Ministeri Winkelmannin rap. 9.
Tobio.

13/12.30.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESICKNING

Tokiassa 13 päivänä joulukuuta 1930.

N:o 209.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 1/205 h. v. 30		
2/1-31	2	LM
YHMA	OSASTO	ASIA
5	C15	

Herra Ministeri,

Herra Ministerille lähetan tämän ohella kunnioitta-
vimmin viitenä kappaleena Tokion lähetystön raportin N:o 9,
jolla on otsakkeena

Asiainhoitaja Wähämäen raportti Japanin oloista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioi-
tukseni vakuutus.

Herra Ministeri Hj. J. Procopé ,

Suomen Ulkoasiainministeri,

ym. ym. ym.

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI JOULUKUUN 13/P:LTÄ 1930 N:O 9.

Asiainhoitaja Wähämäen raportti Japanin olotesta.

Kirjelmässä viime kuun 19 p:ltä N:o 12665 on Ministeriö pyytänyt lausuntoani Suomen Kiinassa olevan asiainhoitajan Herra Ministerille osottamasta raportista edellisen lokakuun 26 p:ltä, jolla on otsakkeena: Japanin asema suurvaltana, sen sisäiset vir-
taukset ja kehittymismahdollisuudet.

Täyttääkseni tämän määräyksen ja koska panen erityisen arvon siihen että lausuntoani asiassa on pyydetty ennen raportin mahdollista jakelua, tahdon kunnioittaen Herra Ministerille esit-
tää seuraavaa:

Kaikesta päättäen on herra Wähämällä ja minulla aivan päinvastaiset käsitykset poliittisen tiedoituksen tarkoituksesta. Olen käsittänyt sen siten, että diplomaattisen edustajan tulee koota henkilökohtaisia havaintoja ja niitä tarkoin seulomalla ja punnitsemalla sekä terveellisesti ja objektiivisesti arvos-
telemalla tehdä ja hallitukselleen tiedoittaa ne huomiot ja joh-
topäätökset, joihin tosiasiat kulloinkin näyttävät antavan aiheita. Että muunlainen käsitys voi johtaa mitä arveluttavimpiin tuloksiin, sen osottaa herra Wähämäen puheenalainen raportti liiankin selvästi. Jokainen, joka vähimmässäkään määrin tuntee Japanin kovin kompli-
soituja yhteiskuntaoloja, ymmärtää kohta, ettei mainitunlaisella otsakkeella varustettua raporttia kykene menestyksellä kirjoitta-
maan kukaan muu kuin henkilö, joka on oleskellut Japanissa pitem-
män ajan ja tällöin ahkerasti tutkinut sekä Japanin historiaa että sen yhteiskuntajärjestyksen alkumuodustumia ja niiden aikojen kulu-

essa tapahtunutta kehitystä. On sen vuoksi sekä ihmeteltävää että valitettavaa, että herra Wähämäki, jonka Japanintuntemus, tietääkseni, perustuu muutamien viikojen oleskeluun täällä useampia vuosia sitten, on katsonut itsensä päteväksi ottamaan puhevalian Japanin suurvaltamahdollisuuksien arvostelijana.

Vaikka toistaiseksi olen ollut Japanissa ainoastaan kahdeksatta kuukautta, olen kuitenkin jo ehtinyt sen verran perehtyä tšekkiläisiin oloihin, että voin ilman mitään epäilystä sanoa, että herra Wähämäen raportti kauttaaltaan osoittaa niin silmään pistävää olojen tuntemattomuutta, niin paljon liioitteluja ja suorastaan vääriä tietoja sekä epäloogillisia johtopäätöksiä ja kuulopuheita, että se niille, joille tämän maan historia, kansa ja yhteiskuntatilat ovat vähemmän tunnettuja, antaa niistä täydellisesti vääristellyn kuvan. Ei tarvitse olla paljon psykologi voidakseen kohtapäästä selville niistä lähteistä, joista herra Wähämäki on ammentanut ne mielipiteet, jotka hän valitettavasti kyllä on omaksunut ja esittänyt ominaan. Ne ovat kotoisin Japanille erittäin vihamielisistä kiinalaisista piireistä, joten niiltä jo sellaisina puuttuu se objektiivisuus, jota vieraan maan oloja kuvatessa aina pitäisi koettaa noudattaa.

Koska kuitenkin olen tilaisuudessa kohta kohdalta todistamaan vääriksi herra Wähämäen väitteet, en tahdo rajoittua näihin yleisiin huomautuksiin, vaan tahdon yksityiskohtaisesti käsitellä herra Wähämäen raportissa kosketeltuja asioita samassa järjestyksessä kuin hän on sen tehnyt.

Ensimmäinen väite raportissa koskee japanilaisten isänmaallisuuden laimentumista. Väite itsessään on rohkea, etenkin kun sen lausuu henkilö, joka, asuen toisessa maassa, ei ole ollut tilaisuudessa seuraamaan tšekkiläisiä isänmaallisia virtauksia.

Kun herra Wähämäki kuitenkin, päitsi muutamia letkauksia tšekäläisten koulujen siveysopista, ainoana tosikuvauksena esittää, että Remarquen kirjaa kuvaava filmi, samoin kuin mainittu kirjakin, olisivat täällä kielletyt, rajoitun myöskin omasta puolestani totuuden/nimessä/mainitsemaan, että olen itse nähnyt mainitun filmin täällä, vieläpä vähemmän leikattuna kuin esim. kotona, sekä että sanottu kirja on saatavissa jokaisesta kirjakaupasta.

Seuraava herra Wähämäen väitteistä on yhtä ylimalkainen ja heikosti perusteltu. Hän väittää, että, Neuvosto-venäjää lukuunottamatta, ei koko maailmassa ole toista kansaa, jossa "marxilaisuus" olisi niin levinnyt kuin Japanissa. Tarkoittaako herra Wähämäki "marxilaisuudella" sosialismia vai kommunismia vai ehkä molempia, siitä en ole päässyt selville, mutta koska sanantotapa "marxilaisuus" on tavallinen Kaukaisessa Idässä, etenkin Kiinassa, jossa sillä ymmärrettäneen sekä sosialistista että kommunistista liikettä, luulen herra Wähämäen kiinalaisten kertojain tarkoittaneen viime mainittua. Tämän väitteensä esittää herra Wähämäki nyt mitä suurimmalla varmuudella, selittämättä sanallakaan, miten hän on tullut tähän johtopäätökseen. Koska "marxilaisuuden" leviämisprosentti eri maissa voi olla kiistanalainen, en tahdo siihen enemmän puuttua, mutta ihmettelen toiselta puolen että hän samalla tuomitsee ne toimenpiteet, joihin Japanin hallitus on ryhtynyt "ajatus-tavan säännöstelemiseksi", kuten hänen sanansa kuuluvat. Nämä säännöstelytoimenpiteet kohdistuvat nimittäin juuri kommunistisen liikkeen kaikkiin ilmaisumuotoihin, eikä niitä suinkaan voida ihmetellä, koska Neuvosto-Venäjä täälläkin, kuten kaikkialla muualla, on yrittänyt levittää kommunistisia oppejaan. Sosialisteihin kohdistuviin säännöstelytoimenpiteisiin täällä ei, tietääkseni ainakaan nykyisen hallituksen aikana, ole ryhdytty, senhän jo osottaa lukuisten työläis-

järjestöjen olemassaolo ja tyäväenpuolueen toiminta parlamentissa.

Koska herra Wähämäki, säännöstelyä moittiessaan, mainitsee myöskin Shanghaiin japanilaisille annettun kiellon esiintyä kansallispuvuissaan, johtuu tämä, kun~~ottaa~~ huomioon mihin asteeseen japanilaisvihaa on lietsottu Kiinassa, yksinkertaisesti halusta suojella heidän henkilökohtaista koskemattomuuttaan.

Kun herra Wähämäki myöskin katsoo aihetta moittia japanilaisia siitäkkin, että heidän itsemurhatapansa ovat uudenaikaistuneet ja siinä suhteessa viittaa eräiden poliittisten merkkihenkilöiden kuolemaan, täytyy minun tässäkin yhteydessä korjata eräitä hänelle sattuneita erehdyksiä. Niinpä entinen pääministeri Tanaka on todettu kuolleen sydänhalvaukseen, joten itsemurhateoria häneen nähden raukeaa. Mitä tulee herra "Shibura'an", tarkoitetaan kai Japanin entistä lähettilästä Kiinassa herra Saburia, joka tosin viime vuonna teki itsemurhan, on tšekäläisissä diplomaattipiireissä yksimielisenä käsityksenä lausuttu, etteivät itsemurhaan lainkaan olleet vaikuttamassa poliittiset syyt, kuten herra Wähämäki väittää, vaan perhesurut (m.m. vaimonsa kuolema) ja niiden tuottama hermos-tuneisuus. Merkkinä siitä kuinka vähän herra Wähämäki tuntee kertomansa asiat, mainittakoon, että hän väittää syynä lähettiläs Saburin itsemurhaan olleen panna vastalause hallituksensa Kiinanpolitiikkaa vastaan, kun ainakin koko Kaukainen Itä on täysin selvillä siitä, että Saburin lähettäminen Kiinaan juuri tarkoitti nykyisen ulkoministerin, parooni Shideharan alottaman kiinalaisystävällisemmän politiikan toteuttamista. Miksei herra Saburi tehnyt "harakiriä", vaan piti ampumista parempana, johtui todennäköisesti siitä, että hän melkein koko ikänsä oli oleskellut diplomaattina Europassa ja Amerikassa ja niinmuodoin oli aivan länsimaalais-tunut.

Tässä yhteydessä kosketeltakoon vielä myös herra Wähämäen mainitsemaa verilöylysuunnitelmaa keisarillisessa hotellissa. Mainitun hotellin nimi on tosin Imperial, mutta muuta keisarillista siinä ei ole, ja itse tapaus, ^{joka} sattui kuusi vuotta sitten eli juuri kuin Yhdysvallat olivat kieltäneet japanilaisilta siirtolaisilta tyystin maahantulon, rajoittui siihen, että eräät nuoroikeistolaiset, puettuina samuraitten tavalla ja samuraimiekkoinen yllä, tunkeutuivat hotelliin, jossa paraikaa tanssittiin. Mitään väkivaltaa he eivät yrittäneetkään tehdä, tarkoitus oli ainoastaan osottaa mieltään tanssiyleisöä kohtaan, joista suurin osa oli amerikkalaisia.

Mutta kun herra Wähämäki sitten siirtyy kuvaamaan Japania "vakoilun kehtona", jonka veroista vakoilua ei edes Neuvosto-Venäjällä ole, täytyy ehdottomasti panna vastalause tällaisen, täydellisesti edesvastuuttoman kirjoittelun johdosta virallisessa asiakirjassa. Mitä herra Wähämäki näistä asioista puhuu, osottaa mitä suurinta tietämättömyyttä olevista oloista. Kun jo Suomessa kuulin huhuiltavan tällä muka tapahtuvasta ja lähinnä lähetystöihin kohdistuvasta vakoilusta, olen eri tahoilla sekä diplomaattien että tällä lukuisasti asuvien ulkomaalaisten ei diplomaattien keskuudessa koettanut ottaa selvää niiden todenperäisyydestä. Tällöin on minulle yksimielisesti vakuutettu, että tällä aikaisemmilta ajoilta, jolloin jokainen ulkomaalainen oli enemmän tai vähemmän persona ingrata, on jällellä vissi vakoilu, mutta on tämä, niin sanoakseni, hyväntuulista, aivan vaaratonta entisiin muotoihin kiteytyneen formalismin peruja, joihin ei kukaan ulkomaalainen kiinnitä minkäänlaista huomiota. Että Kamshatkalta tai muualta Venäjältä tulleita henkilöitä, kuten herra Pantsu, on tarkkailtu, on aivan luonnollista, mutta että, muun muassa, tällä

perusteella väittää täkäläistä vakoilua pahemmaksi kuin Venäjällä, ei voitane ottaa vakavalta kannalta.

Että ylioppilasnuorison keskuudessa on olemassa vissi määrä marxilaisten aatteiden kannattajia - sanoisimpa suoraan kommunistejakin - ei ole kiellettävissä, mutta onko heidän lukumääränsä suhteellisesti suurempi kuin monessa muussa maassa (on nimittäin otettava huomioon että japanilaisten ylioppilaiden lukumäärä tätä nykyä lähentelee 60.000) lienee mahdotonta ratkaista.

Mitä sitten työttömyyteen tulee, joka tätä nykyä, valitettavasti kyllä, on enemmän yleismaailmallinen ilmiö kuin Japanille ominainen, vaikkei sen olemassaoloa täälläkään voida kieltää, täytyy minun tässäkin kohdin oikaista herra Wähämien esittämiä numeroita. Viimeiset tietoni työttömien lukumäärästä osottavat, että se tällä haavaa ^{vähän} on yli 300.000, teollisuustyöläisten koko lukumäärän noustessa noin 5 miljoonaan. Vaikkakin työttömien lukumäärä siis on 6 %, ei tilanteen, mikäli minulle on kerrottu, katsota ainakaan toistaiseksi antavan aihetta vakavampaan huolestumiseen.

Loppuosan herra Wähämien raportista voin lyhyesti sivuuttaa. Se sisältää miltei yksinomaan enemmän tai vähemmän irrallisia spekulatioita valtataistelusta Kaukaisessa Idässä Kiinan ja Japanin välillä. Herra Wähämällä ei myöskään näy olevan minkäänlaisia epäilyksiä siitä, kuka tuossa valtataistelussa tulee suoriutumaan voittajana, ovathan kiinalaiset hänelle selittäneet, että Japani nopein askelein lähestyy olemassaolonsa kriisikohtaa.

En tahdo millään tavalla väittää, että nykytilanne täällä, yhtävähän poliittisesti kuin sosialisestikaan, olisi ihanteellinen, senhän jo tiedoitukseni, muun muassa, Lontoon paktin käsittelyn yhteydessä ilmenneistä monista valitettavasti ilmiöistä osottavat

mutta kun herra Wähämäki kerran on ottanut tutkittavakseen Japanin mahdollisuudet säilyttää suurvalta-asemansa, tahdon tässä yhteydessä kuitenkin lausua, että herra Wähämäen^p mielipiteidensä tueksi esittämät bagatelli-ilmiöt eivät käsittäkseni siinä suhteessa omaa mitään merkitystä, vaan että vaikuttavimmat tekijät tällöin tulevat olemaan puhtaasti taloudelliset, s.t.s. salliiko Japanin taloudellinen asema nykyisen suunnattoman armeijan ja laivaston jatkuvaa ylläpitämistä. Näitä asioita tulen myös aikanaan eri yhteydessä käsittelemään olosuhteiden kulloinkin antaessa siihen aihetta.

Olen katsonut aihetta olevan näin seikkaaperäisesti käsitellä herra Wähämäen raporttia ja oikoa siihen sisältyviä vääriä tietoja lähinnä sen vuoksi että näen suurimman vaaran piilevän siinä, että niiden monessa kohdin yliolkainen ja halveksiva sävy^{voi/} antaa Suomen poliittisille piireille aivan väärän käsityksen nykyisestä tilanteesta Japanissa, ja siten vähentää kiinnostusta Suomessa Japania kohtaan. Tämä olisi sitä valitettavampaa, kun täällä kaikissa piireissä alituisesti tapaa mitä suurinta myötätuntoa ja kiinnostusta Suomea kohtaan, niinhyvin poliittisesti Euroopan etuvartijana kommunismin leviämistä vastaan kuin sivistyksellisestikin, josta merkkinä voin mainita täällä paraikaa tapahtuva Kalevalan japaninkielelle kääntäminen, innostus suomalaiseseen musiikkiin ja suomalaisten urheilusaavutusten rajaton ihailu.

Uskallan lausua toivomuksen, että Herra Ministeri antaisi minulle myötävaiikutuksensa edelläesittämieni pelottavien ilmiöiden toteutumisen estämiseksi vastaisuudessa.

Tokiossa 13 päivänä joulukuuta 1930.

Pentti Wähämäki